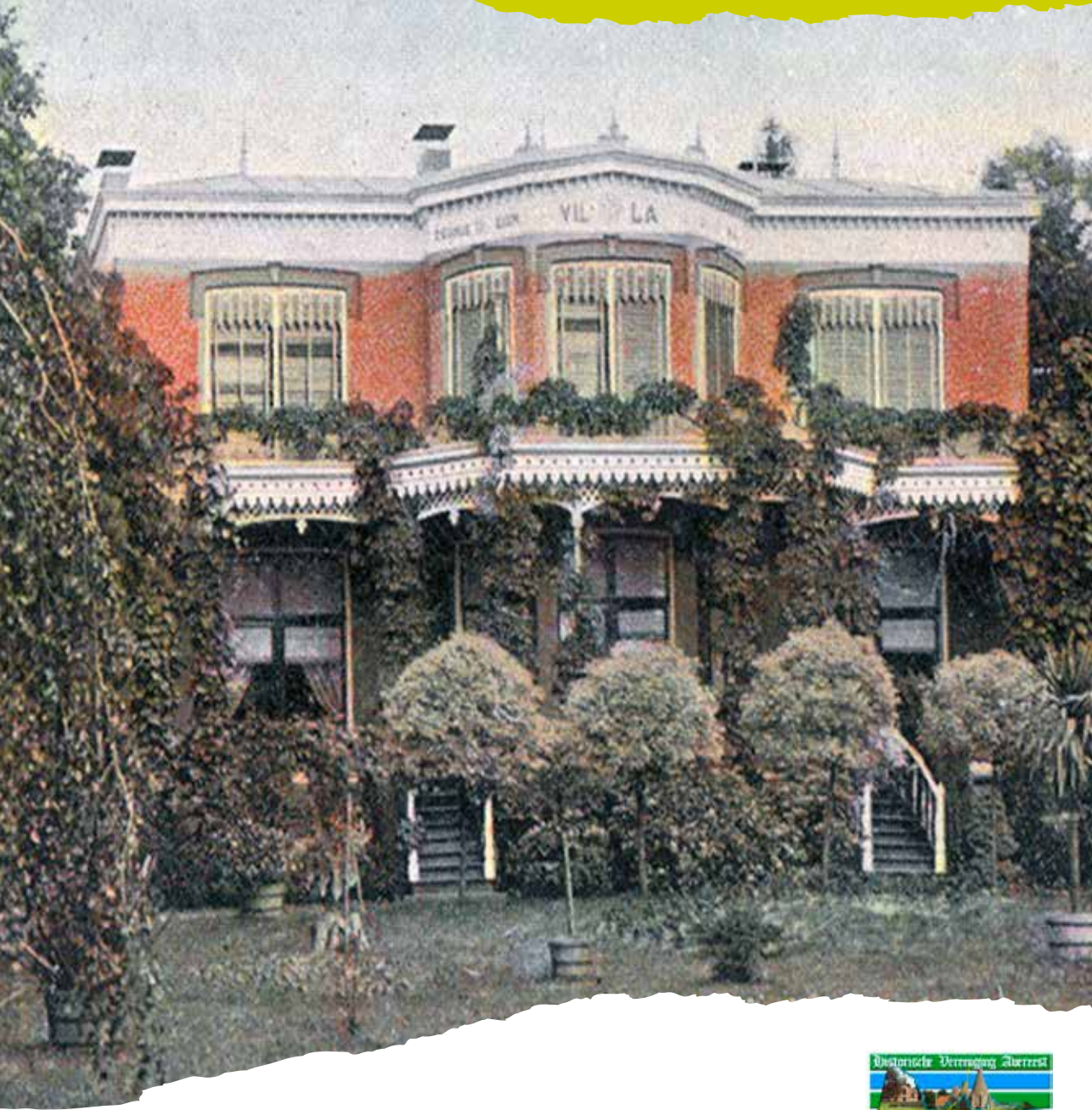

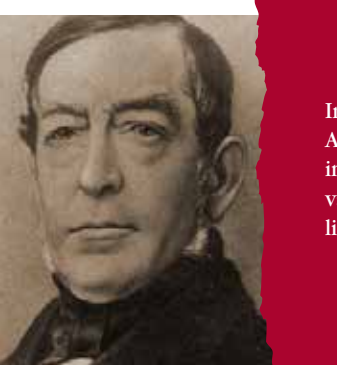
d' Avereester ***kroniek***

35e jaargang No 24
december 2018

Streekmuseum "De Kalkovens"

Inhoudsopgave

Woord vooraf <i>Joop Moes</i>	3
Van de bestuurstafel <i>Het bestuur</i>	4
Een politieke crisis in de 19e eeuw <i>Werner ten Kate</i>	7
Verhalen van de vroegere brandweer te Avereest (2) <i>Marry Brand-Doosje</i>	14
Vroeger <i>Alex Giethoorn</i>	20
Van de redactie <i>Redactie</i>	24
Dedemsvaartse les voor een Groningse moeder en een Arnheems meisje <i>Ton Jacobs.</i>	25
GEBOORTEPLAATS: AVEREEST <i>Helmuth Rijnhart</i>	28
Zon-Rondom <i>Henk Jan Krikke</i>	36
Een eeuw geleden <i>Janny Slot-Kelder, Gerrit Slot</i>	39

In 1918 werd de villa "Teunissen Dina" aangekocht en ingericht als gemeentehuis van Avereest. Het pand werd in juli van dat jaar in gebruik genomen, dus precies 100 jaar na de instelling van de gemeente Avereest. In verband met ruimtegebrek werd aan de oostzijde van het pand in 1977/1978 een flinke uitbreiding gerealiseerd. In verband met de herindelings per 1 januari 2001 werd dit gemeentehuis gesloten.

ISBN nr. 1380-1228.

Woord vooraf

Vaak worden pleinen, straten en kanalen genoemd naar personen. Hierbij gaat het bijna altijd om personen die op de maatschappelijke ladder bepaald niet onderaan staan of hebben gestaan. Meestal werden en worden ze, zoals in onze omgeving, genoemd naar mensen van naam, prinsessen of koningen (Willem Alexanderhof), burgemeesters (Snouck Hurgronjestraat), wethouders (Molstraat), waterschapbestuurders (Wolter ter Haarstraat), musici (Mozartstraat), maar zelden naar arme sloebers.

De toegangsweg van het parkeerterrein aan de Mr. Zacharias Tijlmaan naar de hoofdingang van de Van Dedemkerk is genoemd naar iemand die bij velen beslist niet in hoog aanzien stond. Deze weg heet het Jan ter Vaartpad. Op 3 september 2012 werd het naambordje van dit weggetje onthuld door de bedenkers ervan, mevr. E. van Dijk-Nienhuis en mevr. J. Makaske-Kuijer.

Wie was deze Jan ter Vaart, ook wel Jan ter Vaart Prins genoemd? Hij was in 1821 als 40-jarige vrijgezel uit Hoogeveen naar de Avereester venen gekomen om daar werk te vinden als "los arbeider". Alles waarmee hij wat kon verdienen, pakte hij aan. Hij was tevreden met wat men voor zijn diensten betaalde. Veel had hij niet nodig, vond hij, vrouw en kinderen hoefde hij niet te onderhouden. Een eigen plaggenhut kon hij er niet op na houden en daarom was hij in de kost. Toch had hij een bijzondere plaats in de samenleving van verveners en turfgravers. In 1819 had het katholieke deel van de bevolking al een kerkgebouw met een daarbij behorende parochie en wanneer hier katholieke gelovigen kwamen om turf te steken, kwam er een pastoor mee. Bij de protestantse turfgravers lag dat anders. Zij werden wat de zielzorg betreft min of

meer aan hun lot overgelaten. De eerste dominee die de protestanten geestelijke bijstand zou verlenen, ds. Antonie Hissink, kwam eerst in 1834 als predikant van de Ned. Hervormde gemeente. Jan ter Vaart had het gemis aan zielzorg opgemerkt en hij ging zich inzetten, om hen die daaraan behoefte hadden, als een soort godsdienstonderwijzer, wegwijz te maken in de bijbel. 's Zondags, maar ook wel door de week, hield hij zgn. "oefeningen", kerkdiensten in de open lucht of bij mensen thuis, d.w.z. ook in de plaggenhutten, hij hield zondagsschool voor de kinderen en vooral in de wintermaanden omdat er dan toch weinig werk was, bezocht hij zieken en bejaarden. Voor velen was hij een graag geziene gast, voor anderen was hij een "vrome kwezel" en zij moesten dan ook niets hebben van zijn "vrome praatjes". Het gebeurde regelmatig dat hij werd lastiggevallen en door zijn collega's werd hij eens op zijn hoofd in het natte zand gezet. Toen Baron van Dedem hiervan hoorde, zorgde hij ervoor dat Jan tijdens zijn bezoeken in het veld werd vergezeld van een soort lijfwacht. Vergoeding voor zijn kerkelijk werk kreeg hij niet, in de wintermaanden kreeg hij ondersteuning van de diaconie van de Hervormde gemeente. Als bijverdienste maakte hij rijsbezems van berkentakken. Toen hij 63 jaar was, werd hij benoemd als koster van de Hervormde kerk. De vergoeding was f 45,00 per jaar. In 1861 overleed hij. De "brave Jan ter Vaart", zoals Baron van Dedem hem noemde, werd begraven in de onmiddellijke nabijheid van het graf van zijn beschermheer de baron, op de begraafplaats Mulderij.

Lectori salutem,
Joop Moes

Nieuwe leden

In de periode van 1 september – 1 november 2018 hebben we de volgende nieuwe leden mogen inschrijven:

A.K. Oosterhuis, Dedemsvaart
A. Jutte, Dedemsvaart
A. Flohil, Dedemsvaart
T.F. Kok, Dedemsvaart

F. Ringenaldus, Collendoorn
H. Jonker, Dedemsvaart
W. Westenberg, Dedemsvaart
J.P. Wijbenga, IJmuiden

Allen hartelijk welkom bij de Historische Vereniging Avereest.

Kiekjesdagen

Op **vrijdag 28 december en zaterdag 29 december van 13.00 - 17.00 uur** organiseert de HVA weer de kiekjesdagen in de Gashouder.

Zoals gewoonlijk kunt u weer heel veel groepsfoto's bekijken, namen invullen en natuurlijk herinneringen ophalen met oude vrienden en bekenden. Elk jaar vindt er wel een bijzondere ontmoeting plaats tussen mensen, die elkaar jaren niet hebben gezien of zelfs helemaal uit het oog waren verloren. Wij proberen een

gezellige sfeer te creëren door te zorgen voor een lekker (en gratis) kopje koffie (met een "kniepertien") en een glaasje glühwein.

Aan u vragen we foto's die in uw bezit zijn, maar wellicht interessant voor onze vereniging, mee te nemen. Wij willen ze graag scannen en u krijgt daarna uw eigen foto(s) direct weer mee terug.

Op **vrijdag 28 december zal het Kouwenkoor** in de theaterzaal een aantal optredens verzorgen.

Zaterdag 29 december organiseren

Foto's kijken tijdens de Kiekjesdagen 2017. (Collectie HVA)

Enno de Boer vertelt tijdens een taxatiedag. (Col-
lectie Enno de Boer)

we een taxatiemiddag voor antiek en curiosa. Taxateur Enno de Boer, die tot enige jaren geleden een bekend gezicht was bij RTV Oost met het programma "Geen kaf maar Koren" is dan aanwezig om **de waarde van uw meegebrachte goederen** vast te stellen. Van te voren aanmelden is niet nodig en de taxaties zijn gratis. Wellicht hebt u ergens nog een verborgen erfstukje (een schilderijtje, een bord, een vaas, enz.) liggen waarvan u geen idee heeft wat de waarde daarvan zou kunnen zijn. Neem het mee en laat het op zaterdag 29 december taxeren door Enno de Boer. Evenals voorgaande jaren zal ook Helmuth Rijnhart aanwezig zijn om uw vragen op het gebied van genealogie te beantwoorden. Samen met u hopen we er weer twee gezellige middagen van te maken.

Nieuwe vrijwilligers

In ons septembernummer deden we een oproep voor nieuwe vrijwilligers die ons ruime team van ca. honderd enthousiastelingen willen komen versterken. Er kwamen enkele reacties,

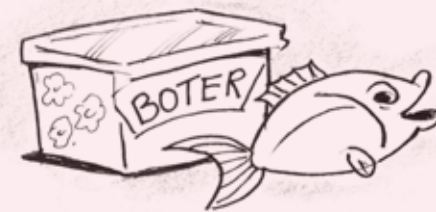
helaas nog niet voldoende. Daarom nogmaals aan u de vraag: **Wie wil er vrijwilliger worden bij de HVA?**

De HVA-vrijwilligers zijn trots op de mooie locatie en op alles wat er zoal te zien is in de oudheidkamer, de turfschuur, het schip, de werkplaatsen en niet te vergeten de gashouder. In ons gastenboek zijn steeds weer de lovende reacties te lezen van de bezoekers!

Samen doen we er dan ook alles aan om het hen naar de zin te maken.

Voor het komende seizoen zijn we op zoek naar dames en heren, die kunnen optreden als gastvrouw/gastheer. Tijdens de openingsuren bent u met drie vrijwilligers aanwezig. Eén van deze vrijwilligers (doorgaans de sleutelhouder) verzorgt ook de rondleidingen. De andere vrijwillig(st)ers ontvangen de gasten, innen de entree en verzorgen een kop koffie of thee (indien gewenst).

Het bovenstaande is maar één voorbeeld van de vele werkzaamheden, die bij de HVA plaatsvinden. **Denkt u op enigerlei wijze iets voor de HVA te kunnen betekenen en wilt u ook meehelpen om de historie van onze omgeving, Balkbrug, Dedemsvaart en Oud Avereest "levend te houden"? Wijnodigenugraaguit! Komeens kijken en kennismaken in de oudheidkamer op een donderdagochtend tussen 09.30-11.30 uur.** U kunt ook een reactie sturen naar info@hvavereest.nl of bellen met het secretariaat van onze vereniging voor informatie.

De touchscreentafel

Het seizoen voor museumbezoekers mag dan afgelopen zijn, dat betekent niet dat er voor de HVA-vrijwilligers een rustige tijd is aangebroken. Vanaf nu worden er veel projecten uitgevoerd om het streekmuseum in te richten op weg naar het digitale tijdperk. Bij de opening van het afgelopen seizoen werd de digitale touchscreentafel in gebruik genomen. Deze tafel, een grote smartphone, heeft de mogelijkheid om foto's, films, video's en teksten op een groot scherm weer te geven. Op de tafel waren een paar voorbeelden aanwezig die een deel van de mogelijkheden al lieten zien. Op dit moment wordt er hard gewerkt om veel meer foto's en films in de tafel aan te brengen. De foto's en films kunnen op verschillende manieren getoond worden. Zo is er een menu met daarop foto's van de scholen en bij het aanraken van een foto verschijnen er dan de groepsfoto's van de betreffende school. Even tikken op het vraagteken op de foto en de namenlijst verschijnt in beeld. Ook wordt er gewerkt om het boek "Stap voor stap langs de Dedemsvaart" op de tafel weer te geven. Op een kaart van het gebied rond het kanaal De Dedemsvaart

worden verschillende punten aangegeven. Bij het tikken op een punt komt er een foto met informatie over het betreffende punt in beeld. Met deze uitgebreide klus zijn wij al begonnen.

Je zou kunnen zeggen: De geschiedenis van de voormalige gemeente Avereest wordt nu "digitaal geopend".

Maar er is nog veel meer mogelijk, bijv.: de monumenten in Avereest, de landkaarten van Avereest door de jaren heen, het tonen van objecten met daarbij een verklaring (wat is het, waar werd het voor gebruikt), spreekwoorden in het dialect/Nederlands, stellingen (waar of niet waar). Ook aan de jeugd wordt gedacht; d.m.v. spelletjes hopen we de interesse voor de historie van hun woonplaats/regio "te pakken". De weg naar het digitale tijdperk stopt niet met deze ene touchscreentafel. Naast de herinrichting van het streekmuseum, die ook voor dit winterseizoen gepland staat, maken wij een plan om op meer plaatsen beeldschermen te plaatsen. Deze schermen kunnen dan gebruikt worden om informatie op te zoeken over museumobjecten of om films e.d. te vertonen over de geschiedenis van de gemeente Avereest. Kortom: Met deze touchscreen-

De touchscreentafel in de oudheidkamer, waarop de historie van Avereest bekeken kan worden. (Foto: Gert Tempelman)

tafel en de nog te plaatsen schermen hopen we de historie van de gemeente Avereest nog beter voor het voetlicht te kunnen brengen en/of mooier te kunnen presenteren.

SPREEKWOORDEN

In deze kroniek vindt u een aantal tekeningen, die een spreekwoord

uitbeelden. Probeer het juiste spreekwoord bij de tekening te vinden en stuur uw oplossingen vóór 15 januari 2019 naar info@hvavereest.nl of per brief naar het secretariaat van de Historische Vereniging Avereest. Onder de inzenders van de juiste oplossingen verloten wij een leuke attentie.

Het bestuur

Een politieke crisis in de 19e eeuw

In het oude gemeentehuis van Avereest aan de Moerheimstraat hingen de portretten van alle burgemeesters van de voormalige gemeente. In deze reeks portretten - die nu in het bezit is van de Historische Vereniging Avereest - ontbreekt de afbeelding van één burgemeester. Namelijk die van Herman Frederik Deel, burgemeester van Avereest van 1851 tot 1860. Dat zijn portret ontbreekt is geen toeval, we zullen zien waarom niet....

Proloog

Aan het einde van de 18e eeuw ontstond in Nederland en een deel van Europa een steeds groter wordende weerstand tegen de regentencultuur die in de loop van die eeuw grootse vormen had aangenomen. De belangrijkste bestuursposten werden onder een kleine groep van regentenfamilies verdeeld en voor het gewone volk hadden deze bestuurders weinig oog en oor. Dit klimaat vormde een goede voedingsbodem voor een revolutie die uiteindelijk in 1789 in Frankrijk definitief doorbrak. Toen na de Franse tijd aan de prins van Oranje de soevereiniteit van Nederland werd opgedragen wist deze latere koning Willem I dat een terugkeer naar de cultuur van voor de revolutie onmogelijk was.

Een koningschap dat zijn autoriteit aan een hogere macht ontleende was niet langer aanvaardbaar, de koning moest worden gezien als de gemachtigde van het volk. De prins van Oranje was de 18e eeuwse regentencultuur echter nog niet ontgroeid

Koning Willem I (1772-1843). (Collectie Werner ten Kate)

en ontwikkelde zich al in de eerste jaren van zijn soevereiniteit tot een "verlicht despoet".

Weliswaar was het belang van het volk het uitgangspunt van het regeren, maar het volk mocht geen enkele invloed op de regering uitoefenen.

Thorbecke

De uitvoerende macht kwam in het nieuwe centralistisch ingerichte koninkrijk geheel bij de koning te liggen. De ministers waren een soort adviseurs van de koning en waren alleen aan hem verantwoording schuldig. Het parlement had niet alleen weinig invloed maar werd ook nog eens voor een belangrijk deel door de koning benoemd. Van een verantwoordingsplicht van de regering aan de Staten-Generaal was nog geen sprake.

Aan dit systeem kwam een einde in 1848. Gedurende de eerste helft van de 19e eeuw hadden koning Willem I en later Willem II de uitvoerende macht in handen weten te houden en de liberale vernieuwers, onder aanvoering van Johan Rudolf Thorbecke, van zich af weten te houden.

Pas in 1848 zwichtte Willem II onder de druk van een dreigende revolutie, zoals die in enkele andere Europese landen al had plaatsgevonden. Naar zijn eigen zeggen was hij in één nacht van conservatief

Johan Rudolf Thorbecke (1798-1872). (Collectie Werner ten Kate)

3.

liberaal geworden. Overigens iets wat zijn zoon Willem, die zijn vader een jaar later opvolgde, moeilijk heeft kunnen accepteren. Het is dan ook nooit meer wat geworden tussen Willem III en Thorbecke.

Enfin, in 1848 werd de macht van de koning danig beknot, en in de jaren daarna werd het Nederlandse staatsbestel opgebouwd zoals we dat in essentie tot op de dag van vandaag nog kennen.

"Van Dedem - dynastie"

Enkele jaren na het herstel van de soevereiniteit was Avereest in 1818 een zelfstandige gemeente geworden. De benoeming van de eerste burgemeester van de jonge gemeente verliep geheel in de geest van die tijd. Het is zonder twijfel de "godfather" van de jonge veenkolonie Willem Jan baron van Dedem geweest die er voor heeft gezorgd dat zijn zwager Reinier Saris van der Gronden werd benoemd. Hij was dertien jaar burgemeester van Avereest én Nieuwleusen en werd in 1831 opgevolgd door een schoonzoon van Van Dedem: Onno Zwier van Sandinck. Ook de derde burgemeester was er één uit de "Van Dedem-dynastie" in de persoon van Coenraad Willem baron Van Dedem, zoon van de stichter van de Dedemsvaart.

Coenraad Willem baron Van Dedem (1811-1870)

Daarmee zijn we aangekomen bij één

Coenraad Willem baron Van Dedem (1811-1870). (Collectie Werner ten Kate)

van de twee hoofdpersonen in de crisis die zich zou ontwikkelen. Van Dedem was zijn zwager in 1838 opgevolgd als burgemeester van de gemeenten Avereest en Nieuwleusen. In deze plaatsen was hij niet alleen burgemeester, maar ook gemeentesecretaris én notaris. Aanvankelijk woonde hij in Nieuwleusen en reisde op en neer tussen die plaats en Avereest. In maart 1849 trouwde hij met jonkvrouwe Nicola Johanna van der Wijck, dochter van de in Ommen wonende jonkheer Hendrick van der Wijck en Woltera barones van Pallandt. Vijf maanden later vestigde het paar, 38 en 32 jaar oud, zich in Dedemsvaart in huize Moerheim. Erg veel geluk heeft deze verhuizing niet gebracht want na een huwelijk van nog geen jaar stierf Nicola van der Wijck op 3 februari 1850, een half uur na de geboorte van een levenloos zoontje.

Herman Frederik Deel (1821-1897)

In zijn notarispraktijk werd Van Dedem geassisteerd door een notarisklerk die zich zou ontpoppen tot zijn tegenspeler. Deze Herman Frederik Deel was in 1821 geboren in Roeselare, een plaats in de huidige Belgische provincie West-Vlaanderen, als zoon van Jean Philippe Mary Deel en Everdina Berends ter Veen. Zijn vader was belastingambtenaar uit een Haagse patriciërsfamilie en oefende zijn beroep onder andere uit in Oudeschans bij Groningen (1819), Roeselare (1821), Moorslede (1823) en Brugge (1824-1830). Na de Belgische Opstand in september 1830 moet het gezin Deel noodgedwongen vertrekken uit wat dan een onafhankelijk België is. Vertegenwoordigers van de Nederlandse regering - en zeker belastingambtenaren - waren na de opstand geen welkome verschijning meer in Vlaanderen.

Het gezin Deel duikt vanaf de zomer van 1831 op in het Friese Annaparochie, waar de jonge Herman Frederik zijn jeugd doorbrengt. In de tweede helft van de jaren '30 zal Herman Frederik mogelijk ergens gestudeerd hebben maar wat en waar precies weten we niet. We weten evenmin hoe hij aan de Dedemsvaart terecht komt.

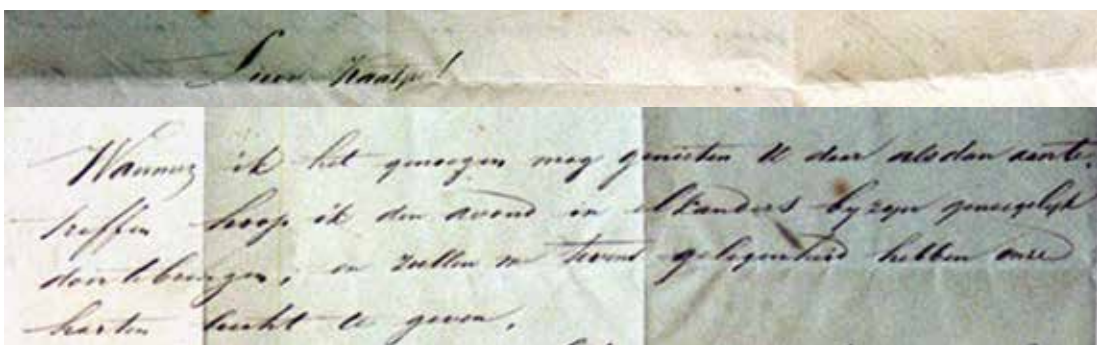
Van Rollocate naar Dedemsvaart

In het begin van de jaren '40 heeft Herman Frederik Deel bij verschillende gemeentesecretarieën en notariskantoren gewerkt, alvorens hij rond 1844 in Nieuwleusen bij Van Dedem op het huis Rollocate aan de Dedemsvaart als notarisklerk in dienst treedt.

Zijn werk bij Van Dedem omvatte meer dan alleen werkzaamheden die met diens notarispraktijk verband hielden. Zo voerde Deel een deel van de administratie die met het burgemeestersambt samenhang en zelfs dat van de kalkovens van Van

Huis "Rollicate" te Nieuwleusen. (Collectie HVA)

Fragment uit een brief van Herman Frederik Deel aan zijn verloofde Catharina (Kaatje) Hoekema, Rollicate 4 november 1847. (Collectie Werner ten Kate)

Dedem.

Begin 1846 verlooft Deel zich met de in 1815 in Workum geboren Catharina Hoekema. Er is een brief van hem bewaard gebleven waarin hij zich verheugt op een samenzijn van het tweetal in Zwolle: "Lieve Kaatje ... Wanneer ik het genoeg mag genieten U daar alsdan aan te treffen hoop ik den avond in elkanders bijzijn genoeglijk door te brengen, en zullen we tevens gelegenheid hebben onze harten lucht te geven."

In 1846 haalt Deel de voor de vervulling

van het notarisambt vereiste papieren en gaat op zoek naar een eigen notarispraktijk. Dat vlot niet erg en drie jaar later verhuist hij tegelijk met Van Dedem van Nieuwleusen naar Dedemsvaart. Hij is dan nog steeds verloofd en trouwt pas een jaar later, in oktober 1850, in Workum met zijn "lieve Kaatje".

Het conflict

Wat er in die jaren exact tussen Van Dedem en Deel voorgevallen is weten we niet, maar van de een op de andere

De woning van Deel aan de Kalkwijk (Julianastraat 40). (Collectie HVA)

dag zo lijkt het, krijgen Van Dedem en Deel hooglopende ruzie. Op 4 februari 1850 was Deel nog getuige bij de aangifte van het overlijden van Van Dedem's vrouw en hun levenloos geboren kind. Drie maanden later op, zaterdag 18 mei 1850, ging het mis. Herman Deel vertrok voorgoed uit de notarispraktijk van Van Dedem en ging verder als zelfstandig zaakwaarnemer. Bij het vertrek uit de praktijk van Van Dedem nam hij een kasboek mee naar huis en weigerde dit kasboek terug te geven. Van Dedem liet het er niet bij zitten en stapte naar de rechtbank in Zwolle die hem op 11 september van dat jaar in het ongelijk stelde. De rechtbank was van oordeel dat Deel op dermate

zelfstandige wijze de administratie had beheerd dat het kasboek aan Deel en niet

De ondergeteekende H. F. DEEL, Candidaat-Notaris te Dedemsvaart, gemeente Avereest, brengt hiermede ter kennis van het publiek, dat hij het kantoor van den Heer Mr. C. W. BARON VAN DEDEM, Burgemeester en Notaris van Nieuwleusen en Avereest heeft verlaten, en alzoo niet meer aan Z. H. Wel Geb. ondergeschikt is. Dat hij zich aan de Dedemsvaart gevestigd en aldaar heeft ingerigt **een administratie kantoor voor algemeene zaken**, in het bijzonder tot het Administreeren van Vaste Goederen, het Koopen en Verkoopen van Effecten, Huizen, Landerijen, en losse Goederen, tot het beleggen en bezorgen van Gelden op Hypotheek, het beredderen van Boedels, behandelen van Erlenissen, het formeren van Acten, het geven van Advijzen, het innen van Pretentien, het sluiten van Contracten van Levensverzekering en Brand-assurantie, enz. Hij betuigt zijnen dank voor het vertrouwen dat hij tijdens zijne ondergeschikte betrekking ten Kantore van den Heer BARON VAN DEDEM heeft mogen genieten, hetwelk hij zich bij voorduring zal waardig toonen, mitsdien zich in ieders aandenken aanbevelende onder belofte eener allezints accurate en solide bediening. DEDEMSVAART, 23 Mei 1850. H. F. DEEL.

(Collectie Werner ten Kate)

aan Van Dedem toebehoorde.

Dat deze gebeurtenis geen incident was, mag blijken uit het feit dat de heren Van Dedem en Deel vanaf dat moment volkomen met elkaar in onmin leefden. Een tijdgenoot zou een jaar later stellen dat Van Dedem en Deel *volkomen gebrouilleerd* waren. Beide mannen zouden in de jaren die volgden elke gebeurtenis aangrijpen om elkaar het leven zuur te maken.

Nog maar het begin van de ellende...

Voor Van Dedem was dit nog maar het begin van alle problemen. Zoals we al hebben gezien traden er in het jaar 1848 belangrijke veranderingen in het politieke landschap op. In dat jaarslaagde Thorbecke erin om een grondwetsherziening door te voeren waarbij onder andere rechtstreekse verkiezingen en ministeriële verantwoordelijkheid werden ingevoerd. Als gevolg van deze grondwetsherziening was het noodzakelijk geworden om een nieuwe gemeentewet vast te stellen. Het duurde even, maar op 29 juni 1851 kon de nieuwe gemeentewet in het Staatsblad worden geplaatst.

Deze nieuwe wet had grote gevolgen voor Van Dedem in zijn functie als burgemeester, secretaris en notaris van de gemeenten Avereest en Nieuwleusen. Volgens de oude gemeentewet was het voor Van Dedem mogelijk om gelijktijdig

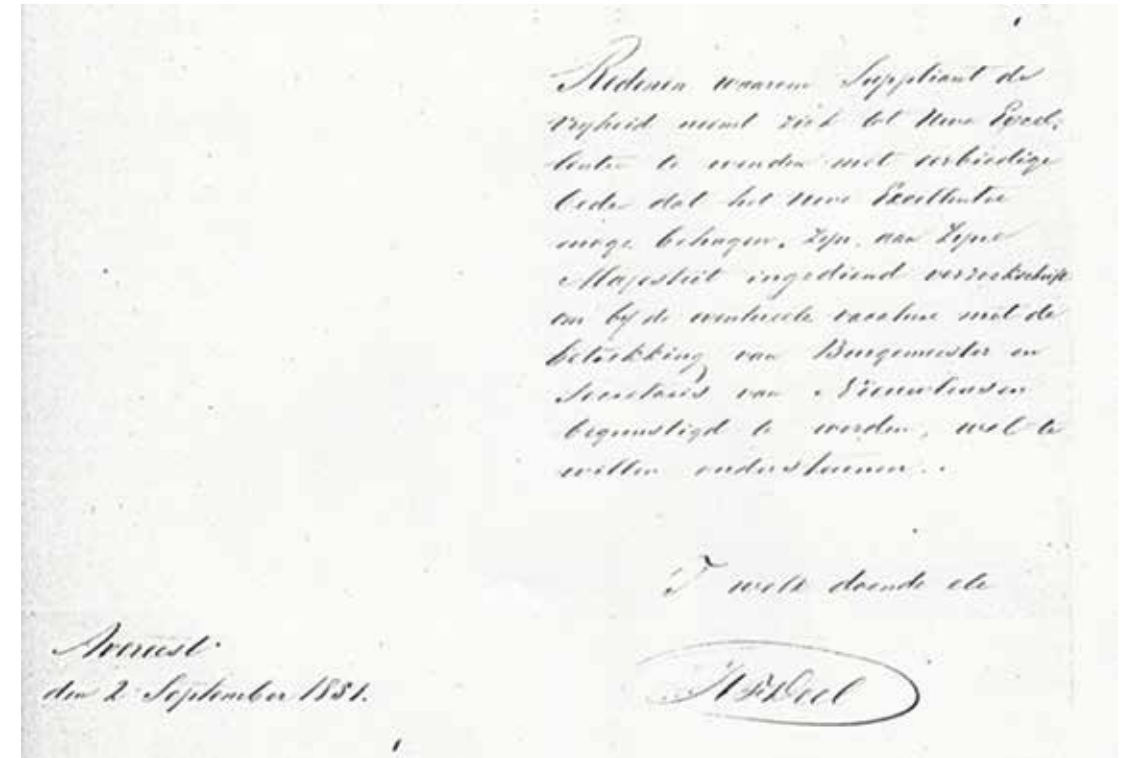
de functies van burgemeester en secretaris in twee verschillende gemeenten uit te oefenen. Het was volgens diezelfde oude wet geen bezwaar dat hij tevens het ambt van notaris bekleedde. Met de invoering van de nieuwe gemeentewet werd dat anders. Een persoon mocht alleen burgemeester en secretaris van meer dan één gemeente zijn als beide gemeenten minder dan 5000 inwoners hadden.

Nu had Avereest in 1851 ongeveer 6000 inwoners en dus mocht de burgemeester (en secretaris) van Avereest niet een dergelijke functie in een andere gemeente uitoefenen. Van Dedem moest dus kiezen tussen Avereest en Nieuwleusen. Hij kreeg echter nog even respijt, omdat de koning nog geen aanstellen maakte om Van Dedem te vervangen: hiervoor had hij nog twee jaar de tijd.

Alsof deze bepaling nog niet genoeg was voor Van Dedem, bepaalde de gemeentewet ook nog dat een burgemeester niet tegelijk notaris of zaakwaarnemer mag zijn, behalve met een speciale toestemming van de koning. Van Dedem, bevreesd voor een forse daling van zijn inkomsten door een mogelijk verlies van zijn functie als burgemeester of als notaris, richtte terstond een verzoekschrift aan de koning. Ter ondersteuning verzocht hij de raadsleden het verzoekschrift mede te ondertekenen. Zij waren hiertoe alleen bereid als Van Dedem bereid was afstand te doen van het gemeentesecretariaat. Deze concessie kon Van Dedem niet weigeren.

Een open sollicitatie

Toen de inhoud van de nieuwe gemeentewet de toen 30-jarige Herman Frederik Deel had bereikt, moet deze zijn kans schoon hebben gezien. Hij was al vijf jaar kandidaat-notaris en had al die jaren vruchteloos gepoogd om ergens notaris te worden, waaraan volgens zijn zeggen *zijnne beste levensjaren waren toegewijd*.

Fragment uit de brief van Deel aan de minister van Binnenlandse zaken, 2 september 1851: "Redenen waarom Suppliant (Deel) de vrijheid neemt zich tot Uwe Excellentie te wenden met eerbiedige bede dat het Uwe Excellentie moge behagen, zijn, aan Zijne Majesteit ingediend verzoekschrift om bij de eventueele vacature met de betrekking, van Burgemeester en Secretaris van Nieuwleusen begunstigd te worden, wel te willen ondersteunen. 'T welk doende de H.F. Deel, Avereest den 2 September 1851.'"

Op 2 september 1851 schrijft hij een brief aan koning Willem III en aan Thorbecke, de minister van Binnenlandse Zaken. In die brief beschrijft hij de situatie waarin Van Dedem verkeert en dat hij:

... zich voorstelt dat wanneer aan de Heer M. C.W. Baron van Dedem, de keuze mogt worden gelaten Zijn Edelachtbare ongetwijfeld van de gemeente Nieuwleusen zal afzien.

Het is in deze veronderstelling, dat adressant (Deel) zich de vrijheid veroorlooft zich op het eerst bij Uwe Excellentie aan te bevelen, om kon het zijn bij die eventuele vacature, met de vervulling daarvan begunstigd te mogen worden.

En voor de zekerheid stuurt hij een soortgelijk verzoek aan de minister van Binnenlandse Zaken J.R. Thorbecke:

Enige brutaliteit kan Deel niet ontzegd worden. Hij was "slechts" kandidaat notaris, niet van adel (wat in die dagen nog wel eens wilde helpen) en hij solliciteerde op een post die nog niet eens was opengevallen. Dat hij daarmee Van Dedem voor de voeten liep, zal voor hem geen bezwaar zijn geweest, de relatie tussen die twee was toch al slecht. Overigens noemt hij Van Dedem wel *Zijn Edelachtbare*, maar ja, lelijke woorden zouden hem bij de koning en de minister in een kwaad daglicht stellen en dat kon niet de bedoeling zijn. Het verzoek bleek minder kansloos dan het op het eerste gezicht mag lijken. Meer daarover in de volgende Kroniek.

Werner ten Kate

Verhalen van de vroegere brandweer te Avereest (2)

We vertellen verder over de brandweer in Avereest. Willem Veerbeek is nogmaals in het verleden gedoken om herinneringen op te halen. Verhalen over de brandweer uit Balkbrug komen later aan de orde.

Aanstelling

Op 1 januari 1964 kreeg Willem zijn vaste aanstelling bij de vrijwillige brandweer en werd daarnaast ingedeeld bij de B.B. (Bescherming Bevolking). Een ambtenaar van de gemeente bracht in december in een bruin envelopje de jaarlijkse vergoeding van drie gulden. De B.B. is in 1986 opgeheven. De gemeentelijke brandweervergoeding bestond in die tijd uit ongeveer twee gulden vijftig per uur.

Brandmelding

Een melding kwam overdag binnen op het politiebureau (gelegen naast de stalling brandweerauto). Het alarmeringspaneel hing aan de muur in de brandweergarage. De telefoon werd 's nachts en in het weekend doorgeschakeld naar de dienstdoende rijkspolitieagent. Deze moest dan per fiets naar de stalling om de brandweer te alarmeren. Dat kostte nogal kostbare minuten. De deur van de stalling zat nooit op slot. Vooral in de winter was men te bang dat het slot bevroor.

Communicatie

Tijdens een inzet was er geen enkele verbinding met wie dan ook. Na aankomst bij een brand was het eerst "schouwen" d.w.z. wat zien we en hoe pakken we het aan? De mannen moesten zich zelf redden. Volgens "het boekje" werken was niet aan de orde. Elk incident was weer anders.

Medische keuring

In 1965 moesten ze met tien man voor een keuring komen opdraven bij een huisarts aan de Julianastraat. Eerst allemaal de

bloeddruk meten en daarna een potje urine inleveren. Voor drie van de tien mannen was de spanning erg groot en hun potjes bleven leeg. Geen nood, de andere mannen hadden wel iets over en zo werden er bij de arts toch keurig tien potjes ingeleverd. Zij waren allemaal weer voor jaren goed gekeurd.

Die eerste jaren

Willems eerste brandweejaren noemt hij ook wel de "Petersjaren". Een hele plezierige tijd, die hij niet graag had willen missen. Niet vergelijkbaar met deze tijd. Hij heeft een mooie spreuk over die periode: "Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan." Er kwam altijd veel improvisatie talent aan te pas. Met de beperkte middelen kregen we elke brand uit, ook de grote branden.

Opleiding en oefeningen

Echt een opleidingscursus was er nog niet in de beginjaren zestig van de vorige eeuw. Men ging er van uit dat elke gezonde kerel een brandslang kon uitgooien en weer oprollen. Er werd geblust met water, poederblusser en een natblusser. De meeste branden (99%) werden geblust met water. Het aantal oefeningen bestond uit twee keer per jaar. Een oefening overdag en een nachtoefening (midden in de nacht om twee uur). Deze laatste was bedoeld om in het donker een slang te kunnen uitgooien en aankoppelen. Er was geen andere verlichting dan alleen een schijnwerper voorop de brandweerauto en één op de motorspuit-aanhanger. Als chauffeur/pompbediener had je één van de belangrijkste functies

Rechts op deze foto het café van mevr. M. Logtenberg-Vos, "tante Margreet". (Collectie HVA)

bij de brandweer. Je moest ervoor zorgen dat je zo snel en veilig mogelijk met het voertuig bij de brand kwam en zo snel mogelijk water in de brandslang te krijgen om te blussen. Naast het blussen werd er geoefend met het vangnet (springzeil). Dit gebeurde bij hotel "Centraal" aan de Markt. Iemand sprong dan uit het raam en werd opgevangen in het vangnet. Deze serieuze oefening lukte altijd goed.

Tante Margreet

Tante Margreet had een café aan de Markt (nu een juwelierszaak) en de brandweer bezat geen kantine. Het "nablussen" gebeurde bij tante Margreet en hier hielden de mannen hun evaluaties en alle andere bijeenkomsten. Bij een uitruk liep Margreet dwars over de markt om te horen waar de brand was. Dan kreeg ze enig idee hoe laat de manschappen weer terugkwamen. Ze waren altijd welkom, zelfs in de nacht. De brandweermannen gooiden dan steentjes tegen haar slaapkamer raam en dan

stak Margreet haar hoofd uit het raam en riep: "Hep oe al lange heurt, ik kome d'r an."

Bij de winterdag mochten wij in haar keuken zitten na afloop van een uitruk. Bij het drankje kregen wij een stuk worst, deze haalde Margreet bij de naastgelegen slagerij van haar broer Willem Vos. Onder het genot van de versnaperingen kwam de verhalen los, bijv.: De razzia's door de Duitsers bij Delana. Eén van de brandweermannen werkte daar en bij een inval kroop het personeel (vooral de mannen) het dak op en verstopten zich achter een grote schoorsteen. Gelukkig liep het altijd goed af. De mannen hadden weinig zin om in Duitsland te

Een nieuwe brandweerauto in 1964. Deze auto deed dienst tot 1978. (Collectie Willem Veerbeek)

gaan werken. In de oorlogsjaren werden de mannen van het korps, woonachtig aan de Peterswijk, bij nacht gealarmeerd door stevig tikken op hun ramen. Op een winternacht zaten de brandweermannen weer eens na te "blussen" in het keukentje. Het was buiten koud en Tante Margreet stookte het kachelkje maar eens flink op. Na een tijdje begon het wat branderig te ruiken. Wat bleek, één van de mannen had zijn nieuwe pet op het eerst koude kachelkje gelegd. Door de hitte was de pet gesmolten tot een van niet meer draagbaar formaat. Het hele korps heeft er smakelijk om gelachen, maar de eigenaar niet, die was bijna ontroostbaar. Hij werd er van verdacht dat hij de pet nog droeg in bed.

Nieuwe brandweerauto

In 1964 werd de brandweer eigenaar van een brandweerauto van het merk Commer. De opbouw vond plaats bij de firma Bikkers in Rotterdam. Deze auto was een enorme vooruitgang. Hij was o.a. voorzien van een tweetonige hoorn en een blauw zwaailicht. Men kon warm en droog zitten en er was plek voor tien personen. De auto had een watertank met een inhoud van 1500 liter. Met een

ingebouwde L.D. (lage druk) waterpomp werd de waterdruk opgebouwd. Er zat een slanghaspel (40 meter) zowel aan de linker- als aan de rechterkant. Na aankomst bij een brand kon men binnen één minuut met het water uit de tank, via de pomp, direct met de uitgelopen slanghaspel blussen. Daarnaast was er in de Commer een draagbaar motorspuitje. Deze was vooral bedoeld om in het buitengebied bluswater uit de sloten te halen. (zie foto)

Schoorsteenbrand aan de Tottenhamstraat

Op een middag waren Henk ter Steege en Willem druk aan het werk in de garage van Westerbaan. Buiten was 't bar slecht weer met talrijke regenbuien. Dhr. Peters kwam de garage binnengelopen en vroeg of de twee het druk hadden. Er was namelijk een melding binnengekomen van een schoorsteenbrand en eigenlijk kon hij zijn personeel niet missen die middag. Er was op de werf een schip in reparatie en deze moest op korte termijn klaar zijn. Henk en Willem waren direct genegen om de schoorsteen vlamvrij te maken. De beide mannen gingen er in hun eigen kleding heen. Bij alle mannen

Foto gemaakt bij de overdracht van de Commer in 1964. V.l.n.r. Edgar Westerbeen, Willem Veerbeek en Henk ter Stege. (Collectie Willem Veerbeek)

van het korps lag de uitrukkleding thuis (te weinig ruimte in de stalling). Bij het houten huisje aangekomen ging Henk het dak op en Willem stelde zich op bij de schoorsteen en zo werd de klus geklaard. Na afloop waren beiden kletsnat en gingen eerst huiswaarts, voor droge kleding, om daarna hun gewone werkzaamheden te hervatten.

Noodweer

Op zondagmiddag 12 juni 1966 barstte een hevige noodweer los boven Dedemsvaart. Hagelstenen, stortregen en veel bliksemontladingen. Dat kon niet goed gaan, het duurde maar even en daar ging de brandbel. De eerste brandmelding kwam van de Stegerensallee. Blikseminslag in een schoorsteen. Bij aankomst was er geen vuur te zien, het betrof alleen een inslag. Het korps vertrok in het hevige noodweer snel richting de kazerne. Op de terugweg stond op de Markt in de deuropening van het politiebureau al een politieman heftig naar hen te zwaaien. De brandweermannen begrepen al snel, dit was weer een nieuwe melding. En wel aan de Hoofdvaart bij de molen van Van der Graaf. De molen stond in brand. Met spoed ging het richting de molen. Het regende zo verschrikkelijk hard dat Willem met geopend zijraam reed om de witte streep op de weg te kunnen zien en om enigszins op koers te blijven. Bij aankomst brandde de molen volop. Met maximale pompdruk van 13 bar kon het korps net het topje van de molen bereiken om deze te blussen. De molen is ondanks alle inspanningen toch grotendeels afgebrand. Bij onweer was een bekend gezegde van Cdt. Peters: "Al slaat de bliksem ook op de hakken, wij gaan er heen!"

Stuurmanskunst

Om een plek des onheils te bereiken vergde dit soms wel goede stuurmanskunst van de chauffeur. In en rondom Dedemsvaart zijn nogal enige zandwegen en wijken. Er stond aan de Heinbaaswijk een huisje in brand. Met de grote brandweerauto langs het smalle pad bij het Colenbrandersbos om het bluswater uit de wijk te halen. Het pad was echt heel smal en op een gegeven moment zaten Willem en cdt. Peters alleen nog in de auto. Het korps had vol angst de wagen verlaten en ze besloten met de "benenwagen" verder

te gaan. Willem hield bij deze actie, en later bij het achteruitrijden, de auto op het "rechte" pad. Helaas is het huisje afgebrand.

Grote brand sporthal "De Citadel"

Op zaterdag 10 juli 1971 stond de in 1969 gebouwde sporthal 's morgens rond half zes in brand. De vrouw van Willem werd wakker (het echtpaar woonde op de hoek Markt/Marktstraat) en bemerkte dat het erg mistig was. Maar al snel had ze door dat het rook was en geen mist. De rook kwam uit het gedeelte van de sporthal aan de marktzijde. Ze waarschuwde Willem en deze rende op kousenvoeten en half-aangekleed, hij had van zijn leven nog nooit zo hard gelopen, naar de brandweergarage om de alarmbel in te drukken om de korpsleden te waarschuwen. Hij reed met de brandweerauto alvast naar de

dichtstbijzijnde brandkraan van het complex en rende daarna terug om de alarmbel af te zetten en het korps van Balkbrug te waarschuwen. Dit kon Dedemsvaart niet alleen. De mannen van de brandweer Balkbrug waren ook zeer snel ter plaatse. De hitte was enorm en het was niet verantwoord naar binnen te gaan om te blussen. Ondanks het grote aanbod van hulp waren de sporthal en restaurant niet te redden en liet men ze gecontroleerd uitbranden. Voor de bewoners in de directe omgeving waren het angstige momenten. Het dak van Willems schuurtje vatte al vlam. Maar hij wist erger te voorkomen door samen met de burens de houten schuurtjes met de tuinslang en emmers water nat te houden. Hotel "Centraal" kreeg steeds brandende resten op het dak. Maar met oplettendheid en emmers water bleef alles onder controle.

In 1976 werd de nieuwe brandweerkazerne aan de Markt (oostzijde) in gebruik genomen. (Collectie HVA)

Eén van de brandweermannen, de man van schrijfster dezes, had zijn auto dicht bij de brand geparkeerd. Op een gegeven moment werd hij gewaarschuwd dat de auto vol rook stond. Wat was er aan de hand? Jan had een auto gekocht die nog wat restauratie nodig had en onderaan in de deuren zat nogal wat roest. Hij had achter de bekleding oude lappen gestopt. Deze vatten bijna vlam, maar gelukkig was hij er op tijd bij en parkeerde de auto toch maar op een veiliger plek. Een andere brandweerman was zo snel uit de auto dat hij vergat de motor uit te zetten. Na een hele dag blussen was het benzinepeil vast wel een eind gezakt. Diezelfde avond kwam er weer een melding. Dit bleek echter een vals alarm te zijn.

Bijzondere branden

Een bijzondere brand was die van de vuilstort op Het Bergje.

De gemeente Avereest had vroeger een eigen vuilnisbelt. Het korps was er al een aantal malen geweest. De branden ontstonden meestal diep in de vuilstort door broei. Er was nooit vuur te zien, alleen maar vieze rook! Je kon bijna nooit bij de vuurhaard komen. Blussen deed de brandweer door de straalpijpen diep in vuilnisbelt te steken en er dan uren lang een maximale hoeveelheid water in te spuiten.

Soms lukte deze blussing niet en dan kwam de gemeente en dekte het hele geval af met zand, zodat de brand uiteindelijk stikte.

Willem kan zich nog goed herinneren dat tijdens deze branden veel ratten tevoorschijn kwamen die een veilige heenkomen zochten. De mannen bonden dan ook altijd touwtjes om de broekspijpen, zodat ze niet in de broekspijp konden kruipen. Het waren niet de mooiste branden om te blussen. Maar ja, het hoorde erbij!

Zwemmen, maar niet voor lang

Op een mooie zaterdagmiddag was het gezin Veerbeek, met de fam. Ter Steege aan het zwemmen in de vijver op Den Kaat. Na een uurtje hoorden wij in de verte een taxi van Westerbaan al toeterend aankomen. Bij aankomst vloog het portier open en mevr. Westerbaan zei: "Direct meekomen, er is brand bij wasserij Hulleman en er is geen chauffeur." Henk en Willem grepen hun kleren, sprongen in de auto, zich onderweg aankledend en met een sneltreinvaart ging het naar de kazerne.

Een aantal brandweermensen stond daar al te wachten.

Met spoed ging het naar wasserij Hulleman. Bij aankomst bleek het om een klein buitenbrandje achter in de tuin te gaan. Gelukkig maar, er was snel geblust.

Helpen over de gemeentegrens

Zo kon het gebeuren dat op een zondagmiddag brandweer Dedemsvaart werd gealarmeerd om assistentie te verlenen bij een grote brand in het centrum van Zuidwolde.

Er kwamen maar twee mensen opdagen. Een chauffeur en één brandweerman. Ze zijn wel met de Beep naar Zuidwolde gegaan en kregen hulp van brandweer Zuidwolde om slangen uit te rollen. Later hoorden wij dat bij deze inzet de Beep een tiental meters palen met prikkeldraad uit de grond had getrokken om bij het bluswater te kunnen komen.

Tot slot

Willem heeft vele jaren verschillende functies vervuld bij de brandweer en was er met hart en ziel bij betrokken. Als hij het weer over kon doen zou hij het zo weer oppakken. Mensen helpen die in nood verkeren, zeker bij verkeersongevallen.

Marry Brand-Doosje

Vroeger

De familie waarin ik opgroeide was nogal kerks. Je ging naar de christelijke lagere school, 's zondagsmorgens moest je mee naar de kerk aan de Langewijk. Op zondagmiddag ging je naar de zondagsschool. Gedurende de wintermaanden was er de catechisatie waar je naar toe moest en op dinsdagavond had de jongensclub. Welnu, daarover gaat deze bijdrage.

Jongensclub

Het was 1967. We waren opgeschoten jongens van een jaar of 14 en we dachten dat we de hele wereld aankonden. Voor de clubavond kwamen we bij elkaar in een zaaltje van een gebouw met de naam "Antenne". In dit gebouw werden ook kerkdiensten en begrafenisdiensten gehouden. Onze club werd geleid door meneer Barend Rooseboom van de boekhandel aan de Julianastraat en meneer Tammo Bontius van de winkel in elektrische artikelen aan de Moerheimstraat. Deze twee heren probeerden, in hun vrije tijd, een zootje ongeregeld te onderrichten in Gods woord, waarbij ze tegelijk van de straat werden gehouden.

Als de meeste jongens aanwezig waren,

werd de avond geopend met een gebed waarin gevraagd werd om een zinvolle avond. Eén van ons had notulen gemaakt, die werden voorgelezen. Vervolgens werd besproken waar we het die avond over zouden hebben en als er meer onderwerpen waren, werd erover gestemd. Meestal werd een stukje uit de bijbel gelezen, waarover dan werd gediscussieerd. In de pauze gingen we vrijwel altijd naar de grote zaal, waar een biljart stond en we speelden daar vaak tien over rood. Na de pauze gingen we terug naar het kleine zaaltje waar dan nog wat spelletjes werden gedaan.

Na de club

Op een avond gingen we met de heer Rooseboom mee naar het huis van zijn

ouders. Daar was een hele grote zolder. Er stond een tafeltennistafel en een klein tafelbiljart. Daarop mochten we ons uitleven en degenen die niet aan de beurt waren om daarop te spelen, deden andere spelletjes. Op het einde van de avond werden we getrakteerd op chocolademelk, waarna we tevreden naar huis konden gaan.

Uitvoeringen

Eénmaal per jaar waren er de zgn. uitvoeringen. Daar werden samenspraken opgevoerd, voordrachten gehouden, gezongen en waar verder alles werd gedaan om de avond leuk en gezellig te maken. Onze club was niet de enige in het dorp. Met de andere clubs deden we dan een soort wedstrijd welke club de mooiste voorstelling kon brengen op het toneel. Iedereen, zonder uitzondering, moest zijn steentje bijdragen. Eens haalde onze club de tweede prijs met een piratenoptreden. Een jaar daarna hadden onze clubleiders iets nieuws bedacht, namelijk playbacks. Toen Henny Huisman dat nog moest uitvinden, deden wij het al.

Een jaar later

Nu moesten we elk vrij uurtje dat we hadden, besteden aan de voorbereiding voor het volgende jaarfeest. We moesten een auto in elkaar knutselen en een rijtuigje bouwen. Eigenlijk moesten we ook een paard in elkaar zetten, maar dat werd ons te moeilijk, dus daar zijn we maar niet aan begonnen. Elke week was het op de club eerst bidden, notulen voorlezen, bijbel lezen en dan zo snel mogelijk het toneel op om te oefenen. We werden met de week fanatieker. Toen de avond van de uitvoering was aangebroken, was op het moment-supreme alles in orde. De auto en het rijtuigje waren oké en goedgekeurd door de commissie. De kostuums waren klaar, er was zelfs iemand die ons schminkte. Alles werd echt serieus aangepakt. En wat playbackten wij die avond? Eerst kwam Johan van Veen op als Anneke Grönloh, daarna trad Wim Sonneveld op, maar wie hem speelde, dat weet ik niet meer. Van Haeringen kwam met het lied: "In een rijtuigje", het podium op. Tussendoor traden nog enige volledig opgemaakte en omgeklede zangeressen op en als laatste kwam ik op als Dorus (Tom Manders)

met "Me auto". (In m'n hoestbui op vier wielen...). Na de prijsuitreiking was het inpakken en wegwezen. Uit de bijgeplaatste foto kunt u zich een beetje een voorstelling maken van hoe zo'n avond verliep.

Alex Giethoorn

Een geslaagde voorstelling. Aplaus. Wie kent de namen van de jongelui op de foto. (Collectie Alex Giethoorn)

Gebouw "Antenne" aan de Wilhelminastraat. (Collectie HVA)

Bovenste rij: 1. Mina Snippe, 2. ...., 3. Martha Snippe, 4. Trijnie Wieten, 5. ....
2e rij van boven: 1. Dicky Veldman, 2. .... de Boer, 3. Gerda Akkerman,
4. Alie Schipper, 5. ...., 6. mevr. Kuiper, 7. Jennie Baas, 8. Jannie Akkerman,

9. Alie Logtenberg.
Zittend: 1. mevr. Dunning-Smallegange, 2. mevr. De Widt-Lugten, 3. mevr. Minke-Rutten,
4. dhr. Voerman, 5. Aly Schuurman, 6. mevr. Barink, 7. mevr. Plattel-Bakker.

Als u dit leest is ons streekmuseum al weer een aantal weken gesloten voor het publiek. Dit betekent overigens allerm minst (en dat heeft u ook al elders in deze kroniek kunnen lezen), dat bestuursleden en de vrijwilligers aan hun winterslaap zijn begonnen.

De voorbereidingen voor het komende seizoen zijn al weer begonnen.

Terugkijkend naar het museumseizoen 2018 mogen we concluderen dat het een mooi, maar ook een druk seizoen is geweest.

Tijdens het eerste museumweekend was het aantal bezoekers nog niet overweldigend, maar in mei en juni mochten we een groot aantal groepen verwelkomen. In mei (de 26ste) vond bovendien het tweede Historisch Spektakel plaats. U hebt er in ons

juninummer over kunnen lezen. Een geweldig succes, waar we met volle tevredenheid op terugkijken!

Het terrein lag er het gehele seizoen tot in de puntjes verzorgd bij, dankzij de inzet van een aantal vrijwilligers/tuinlieden. Klasse mannen!

Qua bezoekers waren de maanden juli en augustus wat rustiger. Groepen kwamen er in deze maanden nauwelijks, zodat de rondleiders, behalve hun normale roosteruren, weinig extra uren "aan de bak hoefden" om bezoekers over ons mooie museum en historie te vertellen.

De technische werkgroepen werkten gedurende deze maanden gewoon door. Er waren voldoende klussen die geklaard moesten worden. Ook de vrijwilligers die zich bezighouden met rubricering en archivering gingen, overigens als elk jaar, gewoon door. Elke donderdagochtend is

het daardoor een drukte van belang "bij de kalkovens".

De maanden september en oktober, zelfs tot en met de eerste week van november, waren uitermate druk. Het aantal te ontvangen groepen was groot. Het aantal was zo groot zelfs, dat het af en toe moeite kostte om voldoende rondleiders te kunnen inzetten.

In september mochten we ook nog de deelnemers van de Vechtdal Fiets4daagse op het terrein verwelkomen. Ruim zeshonderd fietsers maakten van de gelegenheid gebruik om een kijkje te nemen in het museum, om een boottochtje te maken met de vlet of een kopje koffie/thee te gebruiken.

Open Monumentendag wordt elk

jaar uitbundig gevierd in Balkbrug en Dedemsvaart. Dit jaar waren er veel oude ambachten te zien op het kalkoventerrein. De Ommerschans kreeg ruimschoots aandacht en er was zang en muziek. Gezelligheid troef.

Kortom: In 2018 was er weer voldoende "reuring" op het kalkoventerrein in Dedemsvaart en dat vooral **dankzij de inzet van onze vrijwilligers**, die elk op hun eigen gebied/wijze een steentje bijdragen. **Bedankt allemaal!!**

De Historische Vereniging Avereest hoopt ook voor 2019 op een fantastisch museumjaar met veel activiteiten en bezoekers.

Redactie

Dedemsvaartse les voor een Groningse moeder en een Arnhems meisje

In het vierde kwartaal van elk jaar doemen de herinneringen weer op: mijn vader, bakker Antoon J.F. Jacobs, bakker van 1936-1968, zoon van Hendrik J.M. Jacobs, bakker van 1902-1936, Langewijk 194, begon met de voorbereidingen voor Sinterklaas. De geur van speculaas drong van de bakkerij weer door naar de gang en de keuken en de taaitaai-machine moest weer worden opgetuigd. Het zware kneedwerk voor taaitaai vergde een zwaardere aansturing dan voor gewoon deeg, dus ging er een luikje in de kruidenierszolder open om met een lange zware aandrijfriem op zolder een andere mengmachine het zware kneedwerk te laten doen.

Chocoladewerk

In het vierde kwartaal begonnen ook de bestellingen binnen te komen voor het chocoladewerk. Mijn vader was daar goed in. We hadden ook een apart chocolade-schuim-oventje, naast de broodoven, dat 's middags blijkbaar de goede temperatuur had om de grote brokken chocolade van ongeveer 2,5 kilo te laten smelten. Het ingieten in de lettervormen, het spannende omkeren en

Drukke op het kalkoventerrein tijdens Open Monumentendag. (Foto: Jan Veerbeek)

De heer Jacobs met één van zijn suikerwerken, die in december zijn etalage sierden. (Collectie Ton Jacobs)

uitslaan en het voorkomen van breuk zie ik nog zo voor me. (Ik ben de jongste zoon, geboren 1951) De letter H was extra gevoelig voor breuk!

Afkomst moeder

Mijn moeder, Nelly Röben, nicht van oom Kees Röben en van de neven Henny (manufactureenzaak) en Jan (agentuur in leren jassen), kwam uit Uithuizen en trouwde in 1936 met mijn vader. Zij sprak goed ABN en vloeiend Gronings, Grunnens, wat ze dan ook met verve deed als ze een broer of zus aan de lijn had. Wij, de 9 kinderen Jacobs, pikten daar ook aardig wat van op.

Dialect

Het Dedemsvaartse dialect had zij in haar eerste winter in 1936 in de bakkerswinkel nog niet volledig opgepikt. In de derde klas van de lagere school liet juffrouw Siero voorlezen. Het verhaal ging over de "engeltjes in de

Het woon-winkelpand van de familie Jacobs aan de Langewijk, omstreeks 1935. (Collectie Ton Jacobs)

hemel". Dat werd voorgelezen door een dorpsgenoot als "hengeltjes in de emel"! Wij kregen de volgende uitleg van juffrouw Siero: Als je de H in het dialect hoort, moet je haar NIET schrijven, als je haar niet hoort, moet je haar WEL schrijven. Mijn moeder had deze les niet gehad! Er kwam een klant in de winkel, hij wilde een chocoladeletter bestellen: De H (A) van H(Ammink). Hij zou zijn naam ook wel even helemaal noemen, hij heette H(Antoon) H(Ammink). Mijn moeder had al wel zoveel ervaring met dit dialect dat ze aanvoelde, dat er misverstanden zouden kunnen ontstaan. Wilde hij nou een A of een H bestellen? En een grote of een kleine letter? Het antwoord was: "De grote A van Ogeveen". Na controle door mijn vader leverde op, dat het een H moest zijn. Het kwam goed! Jaarlijks wordt er in ons gezin nog gelachen over deze bestelling en de moeite die mijn moeder had gehad om deze in goede banen te leiden. De Dedemsvaartse idioom is niet zo moeilijk als je haar met de paplepel ingegoten krijgt.

Arnhems meisje

Mijn vrouw is een Arnhems meisje, een knappe stadse deerne, die overigens wel van het platteland en de mooie streek rondom de Paardelanden leerde houden. Ze kan het Arnhems goed nadoen maar ons dialect blijft lastig! We kochten een vakantiehuisje in Belt Schutsloot, achter Zwartsluus(!) en daar spreekt men ongeveer hetzelfde dialect als in Dedemsvaart. Daar is een jaarlijkse gondelvaart die veel volk trekt. De wachttijd op de eerste van de prachtig opgetuigde gondels kon gevuld worden met gesprekjes. Iris, mijn vrouw, dacht na zo veel jaar huwelijk met mij, in het dialect wel een gesprek te kunnen beginnen en stelde aan een buurman de vraag: "Bent oe ook van hier?" Mijn oren vielen bijna van mijn hoofd. Hoe kun je

dat nou zeggen? Dat moet toch zijn: "Bin ie ook van hier?"

Geschreven dialect

Het leren van een vreemde taal of dialect, begint vaak met het vervoegen van "hebben en zijn" en van de persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden. Voor mensen uit andere streken en wellicht voor veel partners van autochtone lezers van de mooi verzorgde uitgaven van de Historische Vereniging Avereest, heb ik deze maar even uitgeschreven. (Een in dialect geschreven tekst hardop lezen, vergemakkelijkt het begrip!) Ik bin bakkerszeune, ie bint bakkerszeune, i'j is 'n bakkerszeune, wi'j bint bakkerzeunen, jullie bint bakkerszeunen, zij bint bakkerszeunen. Ik eb een gebakkie, ie ebt een stoete, i'j ef een koekie, wij ebt een stoete, jullie ebt een gebakkie, zi'j ebt een koekie. Mien krentenbolle, oen krentenbolle, zien krentenbolle, onze speculaasies, jullie gebakkies, sien gebakkies. Warme herinneringen bewaar ik aan dit alles!

Ton Jacobs

GEBORTEPLAATS: AVEREEST

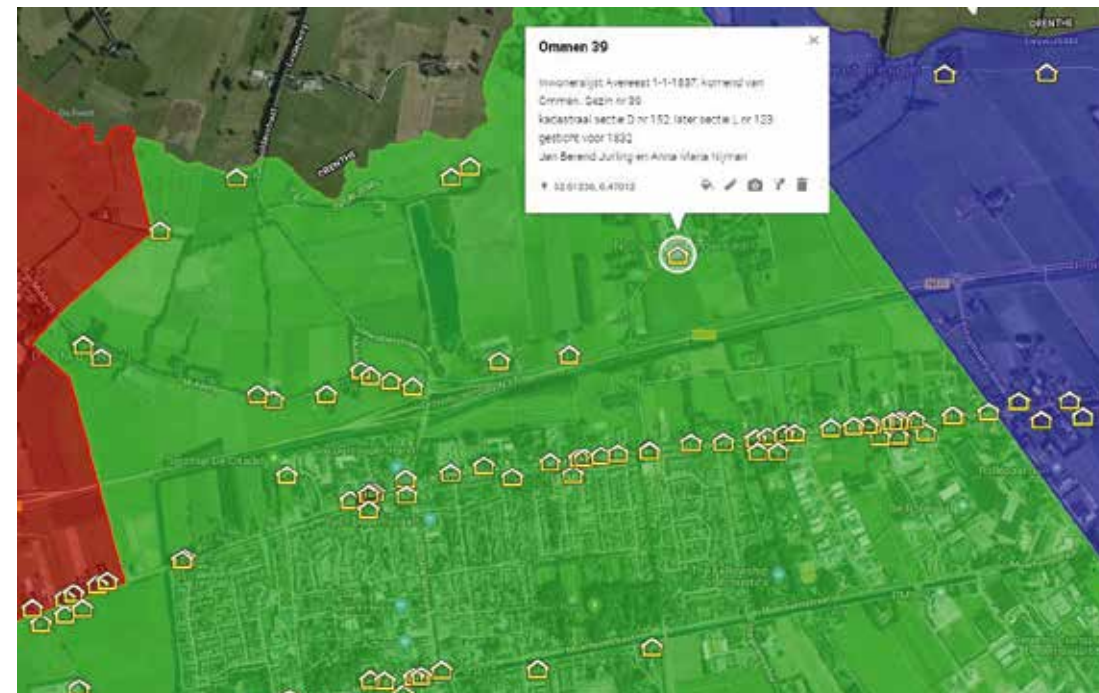
Dat gevoel zit behoorlijk diep bij mij: geboren te Avereest. Als ik mijn paspoort of rijbewijs in handen heb dan dwalen mijn ogen altijd naar dat woord. Avereest is een deel van mijn identiteit. Mijn ouders zijn ook geboren te Avereest. En drie van mijn vier grootouders. De vierde, dochter van caféhouder Frits Jansen Sr. tegenover het tramstation, was twee jaar oud toen ze in 1911 met haar ouders vanuit Zwolle naar Dedemsvaart kwam.

Mijn voorouder die als eerste in Avereest neerstreek is Jan Berend Juurlink, die ook wel Niemann genoemd werd. Hij trouwde in 1829 in de Duitse plaats Thuine met Anna Maria Niemann, die ook wel Jörling werd genoemd. Zij kwamen in 1831 naar Dedemsvaart. Dat concludeer ik

uit de lijst van inwoners die eind 1836 is opgesteld, omdat Dedemsvaart per 1 januari 1837 werd toegevoegd aan de gemeente Avereest. In die lijst is vermeld hoe lang de inwoners in de gemeente woonden.

Naam	Woonplaats vóór 1831	Woonplaats na 1831	Woonjaren vóór 1831	Woonjaren na 1831
1. J. van Nist Jacob	Prokstad	1831	11	20
2. J. van Nist Hendrik Willem	"	1831	20	0
3. J. van Nist Margje	"	1831	15	2
4. J. van Nist Willem	"	1831	12	2
5. J. van Nist Jozeph	"	1831	7	0
6. J. van Nist Hendrik	"	1831	7	0
7. J. van Nist Katerina Hermanns J. Jörling	"	1831	7	0
8. J. van Nist Katerina Hermanns	"	1831	7	0
9. J. van Nist Katerina Willem	"	1831	22	2
10. J. van Nist Janna	"	1831	18	2
11. J. van Nist Jozeph	"	1831	16	2
12. J. van Nist Jozeph Jozeph	"	1831	60	0
13. J. van Nist Jozeph	"	1831	37	2
14. J. van Nist Janna	"	1831	24	2
15. J. van Nist Gerrit	"	1831	3	0
16. J. van Nist Hendrikus	"	1831	1	0
17. J. van Nist Jozeph Jozeph	"	1831	43	5
18. J. van Nist Jozeph Jozeph	"	1831	34	2
19. J. van Nist Jozeph	"	1831	5	2
20. J. van Nist Jozeph	"	1831	2	0
21. J. van Nist Beckman Jozeph	"	1831	40	3
22. J. van Nist Beckman Elisabeth	"	1831	33	2
23. J. van Nist Beckman Hendrik	"	1831	10	2
24. J. van Nist Beckman Jozeph	"	1831	8	2
25. J. van Nist Beckman Jozeph	"	1831	4	2

Inwoners van Dedemsvaart in 1827. (Archief bestuursdienst Ommen-Hardenberg)

Omdat "opa" Juurlink met een zak(je) geld naar Holland kwam, was hij in staat een stuk grond te kopen waarop hij z'n huis bouwde in het Achterveld. Daardoor weet ik precies wat de locatie was waar hij woonde. Het is de plaats waar in mijn jeugd de familie Wessels woonde in het Achterveld.

Toen Juurlink in 1831 naar Dedemsvaart kwam, was er al infrastructuur. Er waren vaarten, wegen en bruggen, bakkers, slaggers en ambachtslieden. En natuurlijk een R.K. kerk, een belangrijke voorwaarde voor de katholieke Duitsers om naar Dedemsvaart te verkassen. De vervening was dan ook al 20 jaar gaande. Hoewel ik mij Avereester voel, heb ik dus geen "founding fathers" onder mijn voorouders. Maar wie waren dat dan wel? Wie waren de eersten die in de gemeente Avereest geboren zijn?

De eerste Avereesters

Tweehonderd jaar geleden, per 1 juli 1818, is de gemeente Avereest afgesplitst uit de gemeente Ommen. Bij die gelegenheid

zijn ook de gemeenten Stad Ommen en Ambt Ommen gevormd. De veenkolonie Dedemsvaart lag bijna volledig op het grondgebied van Ambt Ommen. Op dezelfde datum is ook de gemeente Nieuwleusen afgesplitst uit de gemeente Dalfsen.

Mr. Reinier Saris van der Gronden (1793-1845). (beeldbanknieuwleusen.nl)

De nieuwe gemeente Avereest was veel kleiner dan de gemeente zoals "wij" die gekend hebben: het was uitsluitend het westelijke deel, Oud-Avereest, Balkbrug en Den Oosterhuis. De zuid-oostgrens werd gevormd door de grens van de marke Arriën. De oude boerenplaatsen vanaf de Mulderij tot Spijker lagen vanaf 1819 in de gemeente Ambt Ommen, evenals de nieuwe veenkolonie die later de naam Dedemsvaart zou krijgen. Door de vorming van de gemeenten Nieuwleusen en Avereest kreeg Baron van Dedem bestuurlijke invloed in het gebied. Zijn zwager Reinier Saris van der Gronden werd benoemd tot schout van beide gemeenten. Hij was van 1819 t/m 1823 tevens ambtenaar van de Burgerlijke Stand.

Van der Gronden, woonachtig te Zwolle, heeft in die periode alle geboorte-, huwelijks- en overlijdensaktes zelf getekend. Ik heb me afgevraagd of de angevers en getuigen daarvoor naar Nieuwleusen moesten reizen, of dat hij op afroep naar Avereest kwam. Als iedereen naar Nieuwleusen moest, dan zou je verwachten dat je bij de getuigen af en toe inwoners van Nieuwleusen tegenkomt. Dat zie je bijvoorbeeld bij aangiftes van geboortes en metname huwelijken in Ommen, daar kom je akte na akte dezelfde getuigen tegen die rond het gemeentehuis wonen en er even als getuige bij worden geroepen. Maar wat zien we: in de periode 1819-1823 komen we slechts éénmaal een getuige uit Nieuwleusen tegen en die is schipper van beroep. Die kan dus prima in Avereest zijn geweest op dat moment. Ik houd het er daarom op dat Van der Gronden spreekuur hield in Avereest. Hij was overigens ervaringsdeskundige op het gebied van geboortes: met zijn vrouw Helena Eva van Marle kreeg hij 15 kinderen, waarvan de meesten

echter jong overleden. Slechts twee van zijn kinderen zouden huwen en beide huwelijken bleven kinderloos. Per 1 januari 1824 werd de functie van Van der Gronden gewijzigd van Schout in Burgemeester. Assessor (wethouder) Meine Jelkes Kruizinga werd bij die gelegenheid aangesteld als ambtenaar van de Burgerlijke Stand van Avereest. Kruizinga was vanaf 1811 als veenbaas en opzichter de rechterhand van Van Dedem. Hij bouwde een logement op het belangrijkste knooppunt in de streek: daar waar de eeuwenoude weg van Ommen naar het Noorden de nieuwe Vaart kruist. In die herberg, "de enige plaats in de wijde omgeving waar een heer fatsoenlijk overnachten kan", werd de Burgerlijke Stand vanaf 1 januari 1824 bijgehouden.

Terug naar 1819

Maar voor de eerste Avereesters gaan we terug naar het jaar 1819. Het geboorteregister van 1819 telt 20 aktes, 20 kinderen, negen meisjes en elf jongens. Bij 18 personen van deze groep heb ik het verloop van hun leven na kunnen gaan. Zij zijn gemiddeld 37 jaar oud geworden. Daarbij moet ik wel aantekenen dat dat getal volledig vertekend is door de kindersterfte: acht van hen zijn niet volwassen geworden en van deze acht is de gemiddelde leeftijd

Omslag geboorteregister 1819. (www.familysearch.org)

NR	GES.DAT	AANGIFTE	VOORNAAM	VOORNAAMV	NAAMV	BEROEPV	VOORNAAMM	NAAMM	leeft	haar	kind	OVERLEDEN	OVERL.PLAATS	OVERL.ADRES
1	18 JAN 1819	20 JAN 1819	Gezina Margaretha	v	Arend Telen	Westerhuis	landbouwer	Jentien	ten Wolde	9	-	8 FEB 1819	Avereest	den Westerhuis no 31
2	28 JAN 1819	29 JAN 1819	Koert	m	Albert Hendrik	Govers	surfschipper	Henonkje	Bogman	51	ja	8 SEP 1871	Wymbritsenkade	ain boord
3	2 FEB 1819	2 FEB 1819	Hendrije	v	Evert	Haveman	landbouwer	Henonkje	Seinen	4	-	3 APR 1822	Zuidwalde	Steenbergen no 21
4	7 FEB 1819	9 FEB 1819	Hendriken	v	Lefert	Alberts	landbouwer	Barbertjen	Hendriks	9	-	18 SEP 1819	Avereest	Avereest no 18
5	11 FEB 1819	12 FEB 1819	Annijgen Lukas	v	Fake	Lukassen	landbouwer	Hendrije	Willems	72	ja	4 AUG 1891	Avereest	wijk K no 50
6	14 FEB 1819	15 FEB 1819	Berend	m	Bonne	Berends	veenman	Liebegien Arends	Krause	9	-	13 FEB 1819	Avereest	ain de Vaert
7	17 MAR 1819	15 MAR 1819	Dark	m	Benjamin	Berends	arbeider	Trijnje	Jans	79	ja	3 APR 1889	Avereest	wijk D no 267
8	3 APR 1819	3 APR 1819	Jan	m	Hendrik	Drenth	arbeider	Geesjen Jans	Boukhveg	38	ja	2 JUL 1907	Zwolle	
9	12 JUN 1819	14 JUN 1819	Pietar	m	Jan Beren	Kriko	arbeider	Hillegien	Peters	54	ja	1 JUN 1884	Hoogeveen	Hollandscheveld
10	15 JUN 1819	16 JUN 1819	Hendrik	m	Geert	Jans	landbouwer	Diana	Hendriks	6	-	22 MEI 1829	Zwolle	Paardsland no 98
11	17 JUN 1819	19 JUN 1819	Aaltjen	v	Jan	Beren	arbeider	Jutjen	Hendriks	9	-	voor 1820		
12	8 SEP 1819	5 SEP 1819	Hendrik	m	Hendrik	Brunemeijer	arbeider	Annijgen	Klaas	1	-	3 FEB 1821	Avereest	ain de Vaert
13	9 SEP 1819	10 SEP 1819	Gaarbruda	v	Pietar	Geerts	arbeider	Grietje	Arents	76	ja	3 MAR 1896	Avereest	wijk I no 53
14	18 SEP 1819	20 SEP 1819	Evertien	v	Roelf Everts	Akkerman	schipper	Klaasje Jopema	Bosma	32	ja	23 DEC 1901	Meppel DR	
15	22 SEP 1819	23 SEP 1819	Jentien	v	Willelm	Berends	landbouwer	Geertjan	Hendriks	9	-	6 OKT 1819	Avereest	den Westerhuis
16	4 OKT 1819	5 OKT 1819	Lucas	m	Koert Schippers	Winkel	scheepstimmerman	Annijge Lucas	Mol	45	ja	12 JUL 1865	Hoogeveen	Hollandscheveld
17	3 OKT 1819	5 OKT 1819	Mars	m	Johans	Boekem	surfmaker	Geerje Harms	Hollander	5	-	13 APR 1821	Heslar CIV	ain boord
18	25 NOV 1819	26 NOV 1819	Jan	m	Jan	Soljver	landbouwer	Hendriken	Hilberts	7	-	voor 1816		den Oosterhuis
19	8 DEC 1819	7 DEC 1819	Wamer	m	Roelf	Jan Kake	landbouwer	Geertien Jans	Steenbergen	38	ja	9 FEB 1900	Avereest	wijk I no 166
20	26 DEC 1819	28 DEC 1819	Jentien	v	Wolber	de Lange	surfmaker	Jennegien	Harms	32	ja	2 MAR 1882	Ambt Hardenberg	Sligharen

(www.bonmama.nl)

iets meer dan één jaar. De tien die wel volwassen zijn geworden, zijn gemiddeld 66 jaar oud geworden, variërend van 45 tot 88 jaar. De tien volwassenen zijn ook alle tien gehuwd. Negen van hen hebben kinderen gekregen: 56 in totaal, dat is iets meer dan zes kinderen per persoon. Dat lijkt veel, maar ook in deze groep is weer een hoge kindersterfte te zien. Als we kijken naar de samenstelling van de groep, dan zien we een mengeling van "oud-Avereesters" en "veenkolonialen".

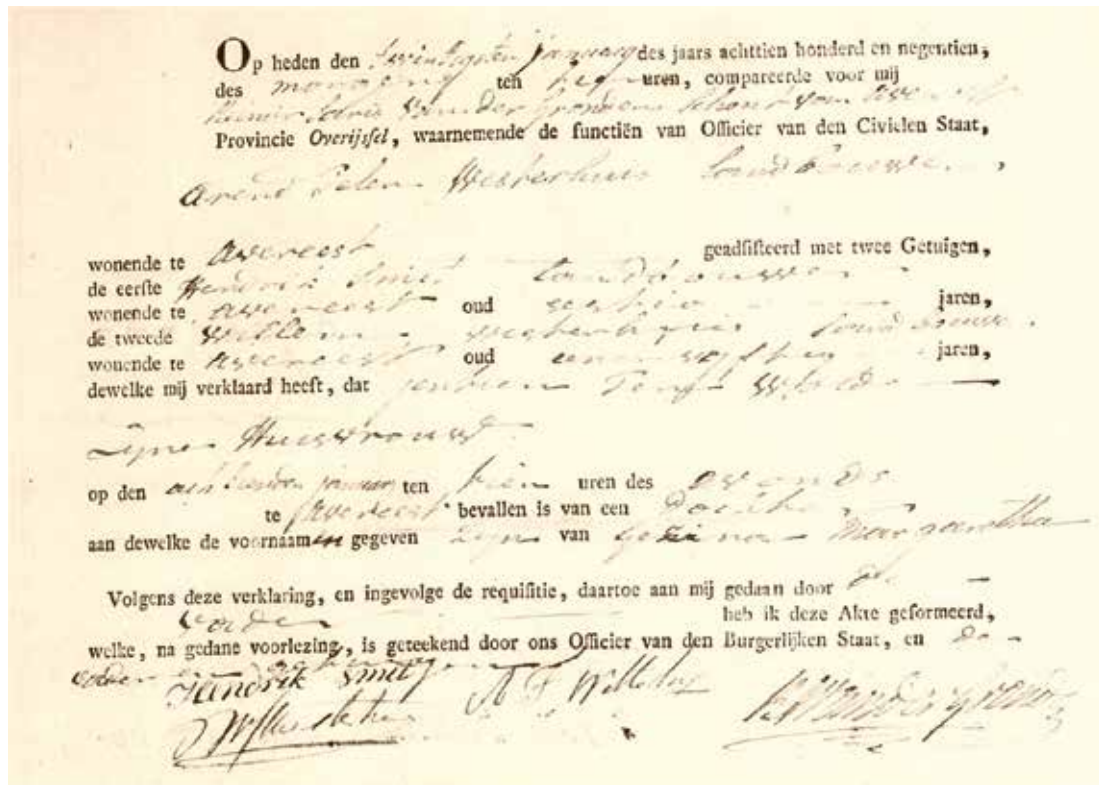
De eerstgeborene van Avereest

Het eerste kind, Gezina Margaretha Westerhuis, is geboren op 18 januari 1819. Haar ouders, Arend Telen Westerhuis en Jentien ten Wolde, wonen dan op het

9.

huidige adres Den Westerhuis 3, de meest noordelijke boerderij in Den Westerhuis. Arend heeft uit zijn eerste huwelijk met Aaltje Lucas Reggers acht kinderen, waarvan er nog vier in leven zijn. Aaltje is ruim twee jaar geleden overleden en precies een jaar na haar overlijden is Arend hertrouwd met Jentien. Gezina Margaretha is hun eerste kind. Het zal na drie weken overlijden. Haar

De eerste geboorteakte van Avereest. (www.familysearch.org)

overlijdensakte is de derde van de nieuwe gemeente Avereest.

Arend en Jentien krijgen nog twee kinderen, waarvan alleen de jongste volwassen wordt, trouwt en tien kinderen krijgt.

Koert Govers

No. 2, Koert Govers, is de tweede zoon van schipper Albert Govers en zijn vrouw Hendrikje Bogman. Voor beiden is het hun tweede huwelijk en samen krijgen ze zes kinderen. Govers is van Hoogeveen afkomstig, zoals veel van de Avereester schippers. Hij overlijdt aan boord te Diever in 1833, waarna Hendrikje Bogman het roer letterlijk overneemt en met haar kinderen verder vaart. Zij overlijdt als *schippersche* in 1864 te Nijmegen. Zoon Koert, de eerste Avereester die zich bewust is van zijn geboortegemeente, wordt ook schipper. Hij trouwt in 1848

met een Leidsche. Het huwelijk blijft kinderloos. In 1871 overlijdt hij aan boord in het Friese Uitwellingerga, gemeente Wymbritseradeel.

Hendrikje Haveman

No. 3, Hendrikje Haveman, is het eerste kind van Evert Haveman en Hendrikje Seinen. Evert Haveman (1790) is een zoon van Klaas Haveman, de schoolmeester en koster van Avereest. Na de geboorte van hun tweede kind vertrekt Evert met zijn gezin naar Steenberg in de gemeente Zuidwolde. Daar overlijdt dochter Hendrikje in 1823. In het gezin Haveman worden acht kinderen geboren, waarvan er drie zullen trouwen. Een jongere broer van Evert Haveman, Meindert, zal zich in Dedemsvaart vestigen en daar zijn leven lang wonen. Van zijn tien kinderen zullen er acht trouwen en voor 37 kleinkinderen zorgen. Bekende familienamen in dit

nageslacht zijn Takken, Haveman, Huisman, Haitjema, Frantsen en Kwant.

Hendrikje Leferts

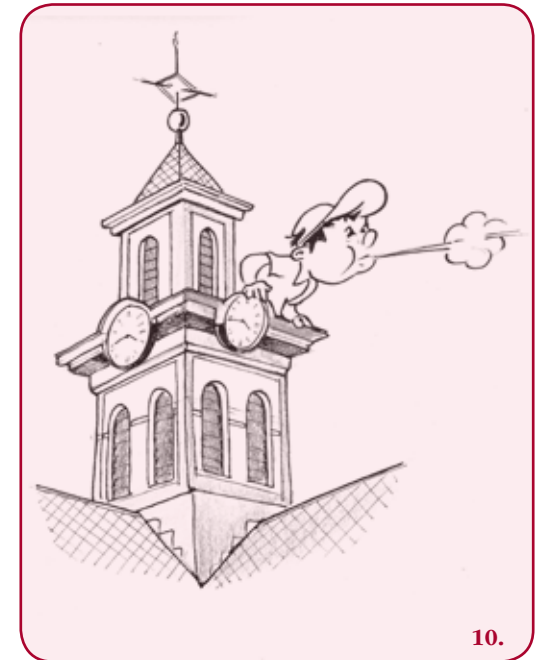
No. 4, Hendrikje Leferts, is het zesde kind van Lefert Alberts Veldman en Barbertje Hendriks Smit. Beide ouders zijn geboren in Oud Avereest en wonen aan het begin van hun huwelijk onder Staphorst. Vanaf 1814 zijn ze terug in Avereest. Dochter Hendrikje overlijdt na zes maanden. Van de totaal tien kinderen zullen er drie trouwen en kinderen krijgen. Veel voorkomende achternamen onder hun nakroost zijn Veldman, Koning en Schurink.

Annigje Lukas Mol

No. 5, Annigje Lukas Mol, is het eerste kind van arbeider en landbouwer Fake Lucas Mol en Hendrikje Willems Veldman. Fake is afkomstig uit Hoogeveen en Hendrikje komt van de Stapel onder De Wijk. Ze vestigen zich in de nieuwe veenkolonie en krijgen acht kinderen, waarvan er drie trouwen en samen dertien kinderen krijgen. Annigje trouwt in 1843 te Avereest met de Amsterdammer Willem Blom. Haar dochter Hendrika (1846) vertrekt in 1884 met haar man Derk Klein en zes kinderen naar Noord Amerika. Daar is zij

Graf van Derk Klein en Hendrikje Blom, Riverside Cemetery Hamilton, Allegan County, Michigan USA. (Findgrave.com)

10.

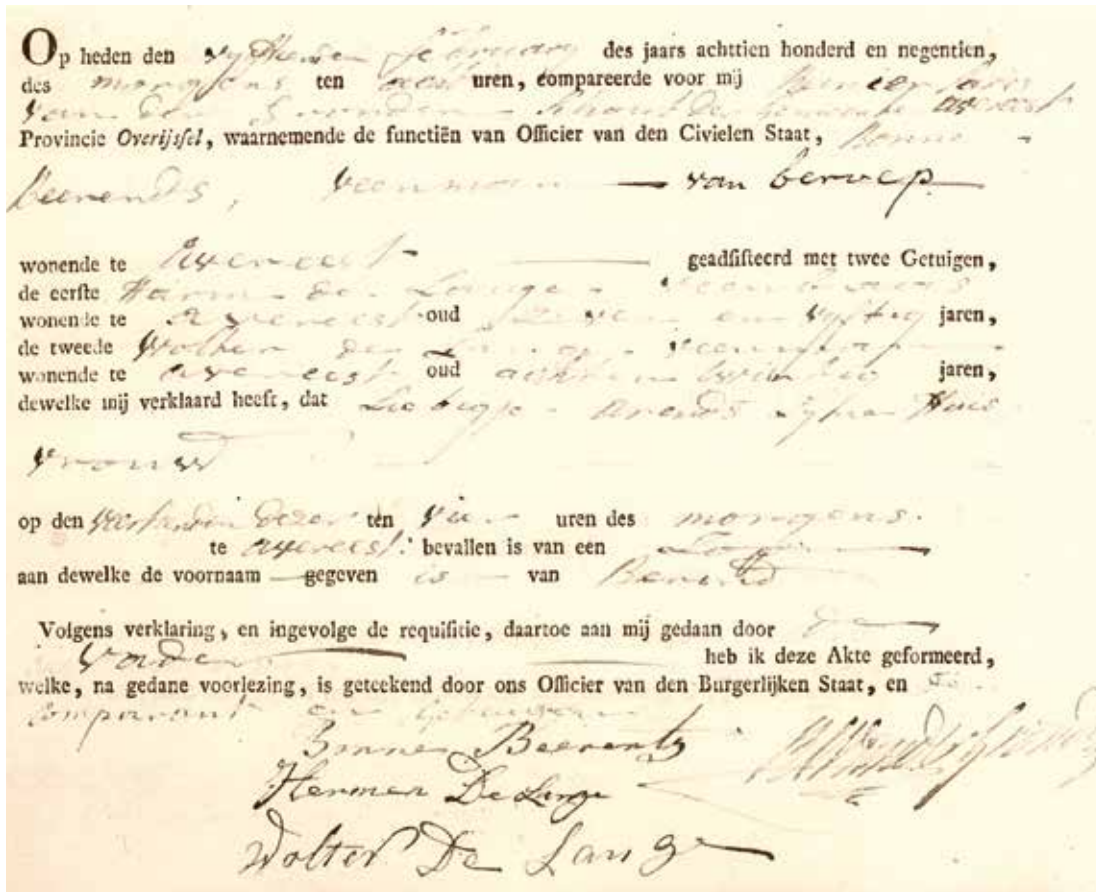
in 1911 overleden. Derk Klein is in 1942 overleden, ruim 100 jaar oud.

Hendrikjes broer, Willem Blom jr. (1851-1912) trouwde in Dedemsvaart en kreeg een dochter, die trouwde met Klaas Krol. Hier zijn de nodige nakomelingen.

Terug naar Fake Lucas Mol en Hendrikje Willems Veldman. Twee andere kinderen bleven ook in Dedemsvaart en kregen een royaal nageslacht. Bekende familienamen zijn hier: Kremer, Vos, Winkels, Ter Horst, Van Marle, Zomer, Jansen en Hein.

Berend Beerends

No. 6, Berend Beerends, is het eerste kind van veenbaas Bonne Berends van der Veen en Liebegien Arends Kreuzen. Bonne Berends is veenbaas van Baron van Dedem. Hij is al voor 1814 in Avereest actief. Als hij op 11 september te Hoogeveen trouwt, is Liebegien al vier maanden zwanger. Het stel vestigt zich op de hoek van

Geboortekte Berend Berends 15 februari 1819. (www.familysearch.org)

het Rak en de Kruizinga's Wijk, waar ze de rest van hun leven zullen blijven wonen. Hun woning zal later de naam "de Driesprong" krijgen. In onze jaren kennen we dit punt als De Beute. Bonne Berends zal zich ontwikkelen tot de belangrijkste vervener van Dedemsvaart: dertig jaar later, als Baron van Dedem "aan de latten" is, is Berends de grootverdiener in Averest. Zijn zoons Arend en Berend zullen later het stokje van hun vader overnemen. Maar die Berend is in 1827 geboren: de Berend die vandaag (in 1819) is geboren zal na één dag overlijden, op het adres "aan de Vaart". Bekende familienamen onder de nakomelingen van Bonne Berends zijn: Ten Kate, Koster, Plomp, Berends en Ruijs.

Derk Berends

No. 7, Derk Berends, is het vierde kind van Benjamin Berends en Trientjen Jans. Benjamin is afkomstig uit Hoogeveen en Trientje komt van de Vosseberg onder Oud Averest. Ze zijn 22 juni 1811 te Ommen gehuwd en wonen in Den Oosterhuis. Het stel krijgt vijf kinderen van wie er drie trouwen en samen 23 kinderen krijgen. Benjamin en Trientje maken dat allemaal niet mee, want ze overlijden beiden al in 1824. Derk is dan vijf jaar oud.

Derk trouwt in 1841 met de hoogzwangere Hilligje Hendriks. Zij is de buitenechtelijke dochter van Roelofje Hendriks Tent. Ze krijgen samen acht kinderen waarvan er vijf trouwen en die samen voor 40 kleinkinderen zorgen. Vanaf plm. 1850

is Derk Berends schipper van beroep. De familie blijft in Dedemsvaart wonen. Onder de talrijke nakomelingen zijn veel voorkomende familienamen: Berends, Rientjes, Jonker, Teekman, Drent (waaronder aannemer, historicus en tekenaar Jacob Drent) en Snijder.

Jan Hendriks Drenth

No. 8, Jan Hendriks Drenth, is het vijfde kind van turfmaker Hendrik Wessels Drenth en Geessien Jans Bouwknecht. Drenth is omstreeks 1811 naar de nieuwe veenkolonie gekomen. Zij krijgen samen tenminste tien kinderen, waarvan er zeven trouwen en die samen voor 29 kleinkinderen zorgen. Veel voorkomende namen van nakomelingen zijn Roozeboom, Beverwijk, Nieuwenhuis, Bakker, Berends, Drenth, Tent, Schoenmaker, Van Veen en Logtenberg.

Jan Hendriks Drenth trouwt in 1846 in Zuidwolde met Martien Jans Diphooorn. Ze wonen aan de Luttergreppel, de latere Ongelukkige Wijk. Zij krijgen samen zeven kinderen waarvan er zes trouwen en die samen voor 20 kleinkinderen zorgen. Jan Hendriks Drenth overlijdt in 1907 in Zwolle, 88 jaar oud!

Pieter Benen

No. 9, Pieter Benen, die zijn leven verder door zal gaan als Pieter Jans Krikken, is de zoon van veenarbeider Jan Benen en zijn vrouw Hillegien Pieters. Ze zijn uit Hoogeveen gekomen om hun geluk te zoeken in de nieuwe veenkolonie. Maar lang hebben ze het hier niet uitgehouden. Ze keren al snel terug naar Hoogeveen, waar Pieter in 1840 trouwt. Uit twee huwelijken krijgt hij negen kinderen.

11.

Hij woont achtereenvolgens in Alteveer, Kerkenveld en Hollandscheveld, waar hij in 1884 overlijdt.

Hindrik Geert Weemink

No. 10, Hindrik Geert Weemink, is het vijfde kind van Geert Jans Linde en Dina Hendriks Dapper. Zij zijn beide van Zuidwolde afkomstig en in 1801 te Oud Averest gehuwd. In de volkstelling van 1811 vinden we ze op de Uitschoter Haar. Daar zijn ze tussen 1820 en 1823 vertrokken, want Geert Jans Linde overlijdt in de Paardelanden op 3 juli 1824 en Hindrik treft daar hetzelfde lot. Dina Hendriks overlijdt vervolgens op 1 november 1827. Als in 1838 het oudste kind, dochter Grietje, in Averest trouwt met Lammert Middelveld, is ze niet in staat om de overlijdensaktes van haar ouders te overleggen, terwijl die er wel degelijk zijn. Kennelijk heeft Grietje geen idee hoe het zat. Bij notaris Coenraad Willem van Dedem wordt een akte van bekendheid opgesteld waarin het overlijden van haar ouders wordt bevestigd.

In onze volgende Kroniek kunt u lezen over de andere geborenen in 1819.

Helmuth Rijnhart

Sinds de jaren '20 van de vorige eeuw stond er een mooi huis aan de Julianastraat met eveneens een mooie naam: Zon-Rondom. Het huis is destijds gebouwd door het hoofd van de openbare Mulo-school in Dedemsvaart, de heer J. Knol.

1907

In het jaar 1907 werd de heer Jacob Knol door het gemeentebestuur van Avereest aangesteld als hoofd van de gemeentelijke openbare Muloschool. De heer Knol was daarmee de opvolger van de heer H.H.Kruize. Kennelijk was de ambtswoning die voor Knol bestemd was, tot zijn tevredenheid gerestaureerd. Immers met een korte brief bedankte hij de raad van de Gemeente Avereest daar voor. De brief eindigde met de volgende zin: *Met de meeste hoogachting heeft hij de eer te zijn, Edelachtbare Heeren, Uw dw.dr. J.Knol. (nt 1).*

De Muloschool stond aan de westzijde van de Kalkwijk (Julianastraat), daarnaast stond de ambtswoning en

daar weer naast stond het kerkgebouw van de Nederlandse Protestanten bond. De heer Knol heeft in de genoemde ambtswoning gewoond vanaf zijn komst naar Dedemsvaart in 1907 tot in 1923. In dat jaar liet hij namelijk zelf een huis bouwen. Dat huis kwam te staan aan de oostzijde van de Kalkwijk. Dat lijkt misschien onpraktisch, maar juist in 1923 werd de Kalkwijk gedempt en dus kon de heer Knol vanuit zijn nieuwe woning gewoon oversteken naar de Muloschool.

Zon-rondom

De nieuwe woning zal in 1923 gebouwd zijn door de Dedemsvaartse firma Hakkert. Knol kende de familie Hakkert goed, niet alleen vanuit de Protestanten bond, maar

Links achter de bomen de muloschool, in het midden de woning van het hoofd van de school, rechts de kerk van de Ned. Protestanten bond. (Collectie HVA)

Het huis Zon-Rondom van de familie J. Knol. (Collectie HVA)

ook privé. Zijn oudste dochter Margaretha Roelina Knol was in Dedemsvaart in 1913 getrouwd met Karel Adrianus Hakkert jr. Het huis Zon-rondom was een vrijstaande woning en had een vierkante vorm met aan alle zijden een schuin dak naar het midden waar ook de schoorsteen was. Aan alle zijden van het huis had het schuine dak een overstek. Dat maakte een royale indruk. Aan de ene kant van de entree was de werkkamer voor Jacob Knol, aan de andere kant van de entree was de woonkamer. Boven de entree stond met kapitale letters de naam: ZON-RONDOM.

Rondom het huis was er een mooie tuin die het huis fraai deed uitkomen.

Jacob Knol en Dedemsvaart

De vraag is: "Hoe kende Jacob Knol Dedemsvaart?" Vele jaren eerder was hij beginnend onderwijzer en daarvoor had hij stage gelopen. Een jonge onderwijzer die stage liep werd toentertijd kwekeling genoemd. In die tijd kwam hij ook enige tijd in Dedemsvaart. In 1887 kwam Jacob Knol vanuit de gemeente Ambt-Hardenberg naar Dedemsvaart en kwam te wonen in het gezin van de onderwijzer Abe van der Meer en Johanna Sophia Martens aan het Rheezerend. Knol werd daar commensaal genoemd (commensaal = kostganger), in de

zelfde tijd was daar in huis nog een commensaal, een zekere James Watson (geb. 1870 in Engeland). Jacob Knol is in dat zelfde jaar 1887 verhuisd naar het adres A29 (Tottenhamstraat). Hij was toen kostganger bij de familie K. Troost-Spijker. Vandaar is hij in 1890 verhuisd naar de Hoofdvaart en werd daar onderwijzer en kostganger bij Hendrik Burgers, dat was vlakbij de school van wijk F. Tot zover zijn eerste verblijf in Dedemsvaart. Knol is in mei 1892 vertrokken naar Edam in Noord-Holland. Hij zal daar gesolliciteerd hebben en is in Edam onderwijzer geworden. In oktober van dat zelfde jaar

1892 kwam hij van Edam naar Hoogeveen om daar te trouwen.

Edam en trouwen in Hoogeveen

Bij zijn trouwen stond vermeld: Jacob Knol is geboren in 1867 in Oudendijk in Noord-Holland, hij was onderwijzer in Edam, ouders overleden, hij trouwde op 15 oktober 1892 in Hoogeveen met Femmigje Bakker, geb. 1867 gem. Hoogeveen, dochter van Roelof Bakker en Femmigje Troost, vader overleden.

Jacob Knol en Femmigje Bakker gingen wonen in Edam, waar hij een baan had. In 1893 werd in Edam ook hun eerste kind, Margaretha Roelina geboren. Vervolgens verhuisden ze naar Purmerend, waar in 1898 hun tweede dochter werd geboren, Femmigje. In Vollenhove werd in 1903 hun zoon Anton geboren. Mogelijk is Jacob Knol in Hoorn ook onderwijzer geweest. Immers, vanuit Hoorn kwam Jacob Knol met zijn gezin in 1907 naar Dedemsvaart. Hier werd hij hoofd van de Mulo.

Actief in Dedemsvaart

Jacob Knol heeft sindsdien niet stil gezeten. Een van de eerste zaken waar hij zich voor heeft ingezet was het in overleg met de gemeente het laten opknappen van de Muloschool in 1911. Het schoolgebouw dateerde uit 1880 en was toe aan een opknapbeurt. Daarnaast heeft hij een tekenschool opgericht en gestimuleerd (nt 2). Tekenend was een liefhebberij van hem. Deze hobby deelde hij met K.A. Hakkert sr. Bij het overlijden van K.A. Hakkert sr. in 1926 heeft Jacob Knol aan het graf gesproken (nt 3). Tenslotte was hij ook actief in het kerkgenootschap van de Nederlandse Protestanten bond. Tijdens de oorlogsjaren was hij voorzitter van de Coöperatieve verbruikers-vereniging "Blijf trouw" in Dedemsvaart (nt 4).

Jacob Knol (1867 -1946). (Collectie HVA)

Kinderen Knol

- De oudste dochter Margaretha Roelina Knol was getrouwd met Karel Adrianus Hakkert in 1913.

- Hun dochter Femmie Hakkert werd later Emmy Hakkert genoemd, zie schoolfoto in HVA (nt 5).

- Hun zoon Anton Knol was bij hun komst naar Dedemsvaart 4 jaar. Op zijn 20e jaar was hij met zijn ouders mee verhuisd naar de woning Zon-Rondom. Enkele jaren later, in 1926, ging hij studeren in Groningen, daarna in 1930-1931 in Utrecht en in 1933 was hij verhuisd naar Baarn, waar hij van 1932 t/m 1947 als hortulanus werkzaam was in de hortus aldaar. In Baarn is hij in 1933 getrouwd met Maria Bokma, afkomstig uit Utrecht.

Zon-Rondom verdwijnt

Het huis Zon-Rondom, Julianastraat 75, is in de jaren zeventig afgebroken vanwege de bouw van een supermarkt, destijds Albert Heijn, later Jumbo. Van het eens zo mooie huis aan de Julianastraat rest niets meer, gelukkig hebben we nog foto's.

Ook van zowel de Muloschool als het kerkgebouw van de Ned. Protestanten bond aan de Julianastraat rest niets meer.

Henk Jan Krikke

Noten

1. *dw. dr.* = dienstwillige dienaar.
2. De heer J. Knol was in 1914 voorzitter van het bestuur van de tekenscholen van Balkbrug en Dedemsvaart, zie *d' Avereester Kroniek* 2014/2 pag. 19; twee jaar eerder in 1912 was de heer A.A. Balkema voorzitter van de tekenscholen en J. Knol secretaris, zie de advertentie

d' Avereester Kroniek 2012/2 pag. 34.

3. *HVA* 2005/4 pag. 18.
4. M. van der Torre, *De geschiedenis van het Ommerkanaal en omgeving (Stichting Buurthuis Ommerkanaal 2018) pag. 79.*
5. *Emmy Hakkert in HVA* 2001/2 middenfoto, 3e rij, pag. 22.

Bronnen

- N.W.H. Rijnhart, *Bevolkingsregisters en Bouwvergunning Avereest*
- A. de Vries; "Edelachtbare Heer, *Historie van het (openbaar) voortgezet onderwijs in Dedemsvaart*". (Dedemsvaart 1993)

Een eeuw geleden

Zoals u in de kroniek van juni 2018 heeft kunnen lezen, is het archief van de Dedemsvaartsche Courant eind 2017 overgebracht naar het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle. Het HCO heeft de diverse jaargangen geïnventariseerd en inmiddels ook merendeels gearchiveerd. Met ingang van dit kwartaal kunnen we dus weer berichtjes opnemen uit de Dedemsvaartsche Courant van jaren her. **De rubriek "Een eeuw geleden" is terug!**

Uit de "Dedemsvaartsche Courant" van het vierde kwartaal 1918

Oktober:

- Jampotten -

De BURGEMEESTER van Avereest maakt bekend dat het afleveren van jam in glazen, potten, blikken of kistjes slechts mag geschieden indien deze verpakkingen voorzien zijn van een sluitetiket, zoodanig aangebracht, dat de verpakking niet kan worden geopend, zonder het etiket te verbreken;

- dat de leeveranciers verplicht zijn de ledige potten en glazen terug te nemen, resp. voor 10 cent voor de verpakkingen van 0.45 K.G. en voor 12 cent voor de verpakkingen van 0.9 K.G. De Burgemeester voornoemd, U.P. CAVALJÉ.

HALT! HALT!
Voetbalmatch
tusschen
VITESSE II en EXCELSIOR
(Dedemsvaart) (Dedemsvaart)
op Zondag 6 Oct.
op het terrein in de Mulderij.
Donateurs vrij. Entree 10 cent.

- De Kruidenier -

(Voorbeen)

Een kruidenier is een man,
Die niet zonder klanten kan;
Altijd vriend'lijk en beleefd;
Die zich heel veel moeite geeft,
Om zijn klanten te behagen
En hun grillen te verdragen;
Die hun debet gaarne boekt;
Netjes om "de gunst" verzoekt;
't Niet te nauw neemt met de wicht;
Daardoor meer doet dan zijn plicht;
Kaas en stroop weegt, ied'ren keer,
Met een praatje over 't weer;
Die van alles, wat hij heeft,
Z'n cliëntèle 't beste geeft;
En die met een blij gemoed
Ied'ren nieuwen klant begroet!

Gevraagd zoo spoedig mogelijk, door bijzondere omstandigheden, een **flinke MEID-HUISHOUDSTER** tegen **hoog loon**, liefst niet beneden de 25 jaar, bij G. J. BRAND, in 't Zwarte, Dedemsvaart-dorp.

(Thans)

Een kruidenier is een man,
Dien men niet missen kan;
Die zelfbewust en cordaat
Achter de toonbank staat;
Die geen spier van z'n gezicht vertrekt,
En geen lust tot een praatje wekt;
Die je bonnen uitscheurt met een nijdig gezicht,
En geen milligram toegeeft in gewicht;
Die je alles contact laat betalen
En je 't net zoo lief bij 'n ander laat halen;
Die geen vriend'lijk- of beleefdheid meer kent
En z'n klanten niet meer verwent;
Die om een nieuwe klant niet verlegen is...
Er zelfs tegen is .....
Wat de rantsoeneering zoo'n man
Toch veranderen kan!

Winkelsluiting 7 uur.

In de jl. Woensdag gehouden vergadering van de Middenstands-Vereeniging voor **Dedemsvaart en Omstreken** werd besloten met het oog op de schaarste van licht om vanaf 1 October 1918 over te gaan tot **sluiting der winkels om 7 uur.**

ALLE WINKELIERS worden dringend verzocht dezen noodmaatregel op te volgen, terwijl het publiek beleefd verzocht wordt zijne inkoop **vóór 7 uur** te doen.

HET BESTUUR DER MIDD-VEREEN.

November:

- IJzergaren -

De BURGEMEESTER van Avereest maakt bekend dat ingevolge beschikking van Z.E. den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is bepaald:

1e. dat voor kaartjes ijzergaren (katoen) bevattende 3 gram maaigaren tot 1 januari 1919 dezelfde prijzen zullen gelden, als vastgesteld voor kaartjes ijzergaren (katoen), opmaakeenheid 50 ellen;

2e. dat de verkoop van het onder 1e bedoelde artikel door tusschen- en kleinhandel slechts tot 1 januari 1919 mag plaats hebben.

De Burgemeester voornoemd, O.P. CAVALJÉ.

Wegens gebrek aan verlichting is vanaf **4 November** a.s. de winkel 's avonds **na 6 uur**

gesloten,
**behalve 's ZATERDAGS-
AVONDS tot 8 uur.**

J. F. PLUIM.
Aan het zelfde adres **Winter-appelen te koop.**

- BALKBRUG. De Spaansche griep houdt ook hier danig huis. Van de verpleegden van "Veldzicht" zijn er, naar men ons mededeelt, meer dan 100ziek, terwijl ruim 20 ambtenaren lijdende zijn.
- Een inzender in de "N.R. Crt" vestigt de aandacht op een tragisch sterfgeval.

Een militair uit Dedemsvaart, de kanonnier G., die deel uitmaakte van de bezettingstroepen tijdens de dagen toen de revolutie ieder oogenblik te Rotterdam uit kon breken, is daar ter stede aan Spaansche griep overleden. Geestdriftig en opgewekt was de man uit de legerplaats bij Oldebroek vertrokken, in Rotterdam werd hij ziek, moest opgenomen worden in het St. Franciscus-ziekenhuis en is daar, ondanks zorgvuldige verpleging overleden.

Deze kanonnier laat een vrouw en 6 kinderen, onder wie een zuigeling, achter. Het gezin is door het heengaan van den kostwinner broodeloos geworden. Op verlangen der familie is het stoffelijk overschot Woensdag naar zijn woonplaats vervoerd, war Donderdag de begrafenis plaats had.

De KASSIER der
Boerenleenbank
te **Dedemsvaart-dorp** houdt
ZITTING ten huize van den Heer
A. A. BALKEMA iederen Woensdag
van 11 tot 12 uur.
J. LEEUWRIK, Kassier.

December:

- Donderdag en ook heden Vrijdag spande het hier met de broodvoorziening, daar verschillende bakkers geheel of nagenoeg geheel zonder meel zaten. Het ongerief heeft echter niet lang geduurd. Dank zij het aandringen van het Gemeentebestuur is reeds weer meel onderweg en op het oogenblik, dat dit onzer lezers onder de oogen komt, waarschijnlijk al aangekomen.
- Gedep. Staten van Overijssel geven aan de Prov. Staten in overweging hen te machtigen om aan alle op 1 Januari a.s. in vasten en tijdelijken dienst der provincie zijnde ambtenaren of beambten een uitkeering voor éénmaal te doen van 15 pct. van het aan hen uitgetelde salaris

Mais.

Zaad van een laaggroeiend soort dat hier ondanks het ongunstige weer geheel rijp is geworden. De plant wordt slechts 1 Meter hoog.
f 1.25 per 100 zaden.
f 10 " 1000 "
f 90 " 10000 "
Kweekerij „TOTTENHAM”,
Sluis 6.

(zonder duurtetoeslag), gedurende het tijdvak 1 Jan. 1918 tot en met 31 Dec. 1918.

- Naar wij vernemen is heden Dinsdag de school van den heer ter Beeke weer geopend. Wegens het verblijf der Fransche vluchtelingen in een 3-tal lokalen, hebben enkele klassen nog vrijaf.

Ook de school in wijk B, hoofd de heer Vondeling, wordt deze week weer in gebruik genomen.

- DEDEMSVAART. Donderdag zijn de hh. Ingelaere, Bayet en Stoffels, de 3 Belgische ambtenaren van het distributiebedrijf alhier, van hier vertrokken, voorlopig naar Harderwijk, doch om met enkele dagen naar België door te gaan. Eerstgenoemde was zoo gelukkig, dat zijn vrouw en zijn zootje, die hij in ruim 3½ jaar niet had gezien, hem juist daags te voren kwamen bezoeken, zoodat de familie in zijn geheel de reis huis toe kon aanvaarden.

- Alles is duur en wij zijn aan hoge prijzen maar al te zeer gewend. Toch verdient vermelding, dat de landbouwer J.P. Huisman van het Ommerkanaal, Woensdag aan den veehandelaar J. Zomer een stamboekkoe verkocht voor f 825,-. Dezelfde landbouwer verkocht voor enkele weken nog een koe voor f 710,-, waaruit wel blijkt dat H. een stal met vee heeft, die gezien mag worden en dat zijn streven naar verbetering van den veestapel succes heeft.

Samenstelling,
Janny Slot-Kelder, Gerrit Slot

*Vrijwilligers en bestuursleden van de HVA
wensen iedereen Gezellige Feestdagen
en een voorspoedig 2019.*

Colofon

Samenstelling bestuur

voorzitter : Barend Rooseboom
secretaris : Janny Slot-Kelder
penningm. : Diny Oosterveen-Kleis
lid : Jaap Dijkstra
lid : Rien Moes
lid : Wout Otter
lid : Gert Tempelman
lid : Fedde Zijlstra

Secretariaat Janny Slot-Kelder

Tel. 0523 - 615059

De Aak 58, 7701 LB Dedemsvaart

info@hvavereest.nl

www.hvavereest.nl

Historische database via de website
van de HVA

Bankrelatie

Rabobank Vaart en Vechtstreek

Rekeningnr: 31.29.04.770

IBAN nr: NL28 RABO 0312904770

BIC nr: RABONL2U

Bankcode 3249

Creditor ID NL 40ZZZ400614490000

Betaling per cheque is niet mogelijk.

Lidmaatschap

Wordt automatisch verlengd voor een
jaar, tenzij twee maanden voor het einde
van het kalenderjaar schriftelijk wordt
opgezegd.

automatische incasso € 20,00 per jaar
acceptgiro € 22,50 per jaar
in het buitenland € 30,00 per jaar
donaties vanaf € 25,00 per jaar

(Onder voorbehoud goedkeuring
ledenvergadering)

Losse nummers boekje € 6,00

Redactie

Janny Slot-Kelder
Joop Moes
Roelof Dekker
Bert Linde

Redactie-adres

De Aak 58

7701 LB Dedemsvaart

Tel. 0523 - 615059

Oudheidkamer

adres: Oude Zuidwolderstraat 13

7701 AZ Dedemsvaart

Tel. 0523 - 615810

Open 22/4 - 31/10

di: 14.00-17.00 uur

wo: 14.00-17.00 uur

do: 14.00-17.00 uur

za: 14.00-17.00 uur

zo: 14.00-17.00 uur

Toegang

voor leden, donateurs en
inwonende kinderen van

leden tot 16 jaar gratis

volwassenen € 5,00

kinderen (6 t/m 15 jr.) € 2,00

groepen (vanaf 15 pers.) Op aanvraag
Groepsbezoek na afspraak.

Druk/Vorbereiding

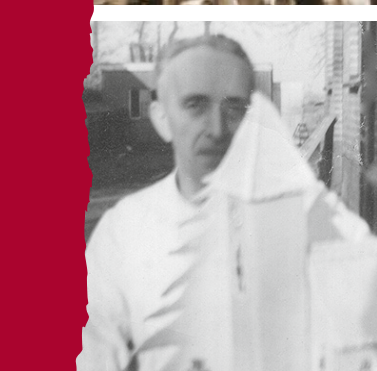
DP Media

Tel. 0523 - 617172

Galileistraat 27

7701 SK Dedemsvaart

www.dpmedia.nl

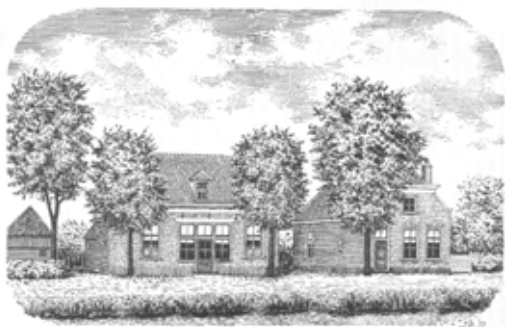

Op 1 juli 1818 werd de gemeente Avereest ingesteld. In een kamer van de herberg van Meine Jelkes Kruizinga (2e huis van rechts) werd de gemeentelijke administratie gevoerd. Het pand staat er nog steeds en is bekend als Huize "De Beuk".

Nadat de gemeente Avereest in 1837 werd uitgebreid met de veenkolonie Dedemsvaart, vergaderde het gemeentebestuur in het café/logement van Boterman. (kalkoventerrein)

De gemeentelijke administratie werd vanaf 1861 gedaan in een kamer in het huis van bakker/landbouwer Karel van Zuiden aan de Hoofdvaart, daarvoor op diverse plaatsen in de gemeente.

Het pand rechts op de pentekening is het eerste gemeentehuis van Avereest, gebouwd in 1863. Omstreeks 1883 is er een verdieping op het pand gebouwd.

Streekmuseum "de Kalkovens"

Oude Zuidwolderstraat 13 - 7701 AZ Dedemsvaart - T (0523) 615 810